

รายงานการประชุมคณะกรรมการข้าราชการร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.)
พิจารณากำหนดประเด็นปัญหา และหลักการสำคัญที่ควรมีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ
ครั้งที่ ../๒๕๕๐

วันจันทร์ที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐
ณ ห้องประชุมรับรอง ๓ อาคารรัฐสภา ๒

เริ่มประชุมเวลา ๑๐.๐๕ นาฬิกา

ประธาน : ขอเปิดประชุมเป็นทางการ เรื่องที่จะประชุมกันวันนี้มี
อยู่เรื่องที่ยังจากการประชุมคราวที่แล้ว ที่ยังมีค้างอยู่เรื่องเกี่ยวกับการตรวจสอบ
การทุจริตการใช้อำนาจรัฐ ซึ่งท่านอาจารย์สุจิต บุญบงการ เรื่อง ป.ป.ป. ๕.๒.๒
ระดับที่ ๒ ทางใดขอให้อาจารย์สุจิตทำเอกสารมาแล้ว เปรียบเทียบสุจิตครับ

นายสุจิต บุญบงการ : อันนี้เป็นเรื่องสืบเนื่องจากครั้งที่แล้วผมขอ
ปรับปรุงแล้วแต่ที่ประชุมจะเห็นสมควร คือว่าในระดับที่ ๒ ป.ป.ป. ได้ทำการ
สอบสวนแล้วก่อนเสนอให้ศาลตีอาญาการเมืองพิจารณา ตามเอกสารนั้นบอกมาให้
เสนอต่อรัฐสภาเพื่อลงมติถอดถอนนักการเมืองผู้นั้นออกจากตำแหน่ง ผมขอเสนอให้
ตัดการเสนอให้รัฐสภาลงมติออก คือพูดง่าย ๆ คือว่า ป.ป.ป. สามารถเสนอเรื่อง
โดยตรงไปยังศาลอาญาการเมืองได้เลยโดยไม่ต้องผ่านการลงมติของรัฐสภา ผมให้
เหตุผลเป็น ๕ เหตุผลหลัก ๆ คือว่า เพื่อแยกการตรวจสอบทางการเมืองโดยผ่าน
การลงมติไม่ไว้วางใจ หรือว่าการตรวจสอบทางการเมืองของสภาให้เป็นเรื่องของ
สภา ส่วนการตรวจสอบในแง่กฎหมายหรือกระบวนการยุติธรรมให้ผ่าน ป.ป.ป.
ประสานโดยไม่ผ่านสภา ผมคิดว่าน่าจะแยกออกไปเป็น ๒ เรื่อง มีน ๒ หลักการ
คือผมมองว่าการตรวจสอบทางการเมืองสามารถทำได้โดยการลงมติไม่ไว้วางใจ
แต่ไม่มีการลงโทษ แต่กระบวนการทางศาลอาญาการเมืองเป็นการลงโทษผมแยก
ออกจากกันตรงนี้ ดังนั้นเป็นเรื่องหลักการเหตุผลอันแรก

อันที่ ๒ เป็นเหตุผลที่เกิดจากการปฏิบัติ คือเพื่อป้องกันการขัดแย้ง
ระหว่างการลงมติในกรณีไม่ไว้วางใจ กับการลงมติของรัฐสภาในกรณีของ ป.ป.ป.
ผมยกตัวอย่าง เช่น ถ้ามันมีการลงมติไม่ไว้วางใจให้รัฐมนตรีผู้นั้นสมมติ ออกจาก
ตำแหน่งไม่ต้องมีการลงมติของรัฐสภาอีกเพราะว่าผู้นั้นออกไปแล้ว เขาไม่เกิดประโยชน์
ตรงนี้อาจจะเป็นจุดที่ทำให้เกิดปัญหาขัดแย้งขึ้นได้อันที่ผมมองดูอย่างนั้น หรือว่ามี
การลงมติขัดกัน เช่น ในกรณีไม่ไว้วางใจ รัฐมนตรีผู้นั้นได้รับการไว้วางใจ แต่มาถึง
รัฐสภาถูกถอดออกอาจจะเกิดการขัดแย้งขึ้นได้โดยไม่จำเป็น

อันที่ ๓ ที่ผมมองเห็นคือว่า ถ้าสมมติเรื่องถึงศาลอาญาการเมืองแล้ว ศาลอาญาพิพากษาไม่ผิด แต่ผู้ันได้ผ่านการลงมติของรัฐสภาให้ออกมาแล้วใน ข้อ ๓ คือ ป.ป.ป. บอกรัฐสภารัฐบาลมีมติให้ออกพร้อมศาลอาญาการเมือง ศาลอาญาการเมืองมีพิพากษาบอกว่าไม่ผิดตรงนี้ท่าอย่างไร เขาออกไปแล้ว มีปัญหาอาจจะฟ้องร้องขอความเป็นธรรมได้ว่าเขาเสียหาย

อันที่ ๔ ในกรณีที่รัฐสภาลงมติจากข้อเสนอของ ป.ป.ป. โดยหลักการต้องเป็นการลงมติโดยดูจากข้อเท็จจริงของ ป.ป.ป. แต่ความเป็นจริงทางการเมืองคือว่าเวลารัฐสภาลงมติดีจะมีเหตุผลทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง และการลงมติอาจจะถูกชักจูงให้เป็น เรื่องของการเมืองตรงนี้จะมปัญหา เช่น สภาลงมติให้เก็บผู้นั้นไว้แล้วศาลอาญาการเมืองพิพากษาต่อไปอย่างนั้นหรือทำนองนี้เป็นต้น ทำให้เกิดความลังเลหรือมีปัญหาโดยไม่ว่าจะเป็น ผมอยากขอเสนอตรงนี้ว่า ผมมองดูแล้วว่าจะไม่จำเป็นเท่าไรที่จะให้ ป.ป.ป. เสนอให้รัฐสภาลงมติ ผมอยากบทยาสตรงนี้ และให้ เรื่องการลงมติของสภาเป็นเรื่องของมาตรการทางการเมืองโดยแท้ แล้ว เรื่องของมาตรการทางกฎหมายให้เป็น เรื่องของหน่วยงานทางกฎหมายที่ไม่เกี่ยวกับการเมืองพิจารณา คือ ป.ป.ป. กับศาลอาญาการเมือง ผมมีข้อเสนอแนะอย่างนี้ครับ

นายคดีน บุญสุวรรณ : ท่านประธาน ผมมีข้อพิจารณาเพื่อเสนอประกอบการพิจารณาข้อเสนอของท่านอาจารย์สุจิต เนื่องจากว่าเมื่อตอนที่ผมแถลงข่าวเกี่ยวกับเรื่อง ป.ป.ป. ใหม่ศาลคดีอาญา ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไป โดยเฉพาอย่างยิ่งในระดับที่ ๒ ในช่วงท้าย ผมถูกซักอย่างมาซึ่งผมก็คิดไม่สามารถที่จะให้ความกระจ่างได้ เพราะว่าเมื่อ ป.ป.ป. ชี้มูลส่งเรื่องให้ตุลาการคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองวินิจฉัยความผิดต่อไป และพร้อมกันนั้นส่งเรื่องให้ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาลงมติ ปัญหาเกิดขึ้น ๓ ประการ ด้วยกัน

ประการที่ ๑ คือว่ารัฐสภาสามารถที่จะลงมติก่อนที่คำวินิจฉัยของตุลาการคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งการเมืองวินิจฉัยความผิดได้หรือไม่

ประการที่ ๒ คือข้อสงสัยเกิดที่ว่า ถ้ามติของทั้ง ๒ สถาบัน ออกมาสวนทางกันหรือไม่ตรงกันจะยึดถือข้อวินิจฉัยของสถาบันไหน

เลขานุการ : ขออนุญาตชี้แจงท่านคดีนก่อน กระบวนการตรวจสอบจะมีตีกวีแล้วหลายประเทศก็มีตีกวีต่างกัน ผมขอพูด Case อังกฤษก็แล้วกัน อังกฤษการกระทำ ความผิดอาญาธรรมดาชั้นศาลกษัตริย์ธรรมดา อันนี้ เป็นกรณีที่ใช้กันทั่วไป case ที่ ๒ คือกรณีที่ใช้วิธี Implement ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรอังกฤษกล่าวหาและวุฒิสภาหรือสภาขุนนางทำหน้าที่เป็น High call of parliament ตัดสิน เป็นอีกมาตรการหนึ่งใช้กับ

กระบวนการทางการเมือง ต่อมากระบวนการ implement เมื่อมีการชี้ว่าจะใช้ก็ก่อให้เกิดความรับผิดชอบระดับที่ ๓ คือ รัฐมนตรีฯ ซึ่งลาออกก่อน กลายมาเป็นการคล้าย ๆ ว่าไม่ไว้วางใจในทางการเมือง เพราะฉะนั้นโดยสรุปแล้วระบบการตรวจสอบของอังกฤษเองมี ๓ ชั้น ชั้นที่ ๑ คือ ความรับผิดชอบของรัฐมนตรีฯ ต่อสภา ซึ่งจริง ๆ แล้วเกิดหลังศตวรรษที่ ๑๘ ๒๐๐ ปี มาเนี่ยเอง นี่เบาสุดพอสภาทำท่าจะไม่ไว้วางใจก็ลาออก ดึกรีหนักขึ้นมาคือ House of common initiate implement แล้วสภานางตัดสิน ซึ่งตอนหลังใช้น้อยมากโดยเฉพาะศตวรรษที่ ๑๙ คนที่โดนหนักที่สุดคือ Governor general ของอินเดีย และดึกรีสุดท้ายคือพิพากษาความผิดโดยศาลยุติธรรมตามกฎหมายอาญา ข้อเสนอนี้ที่ท่านคิดค้นพูด เพราะฉะนั้นกระบวนการทั้ง ๓ อัน ว่ากันอันที่จริงมันอาจจะเกี่ยวกันก็ได้หรือแยกกันก็ได้ ถามว่าถ้าไปเริ่มกระบวนการถอดถอนแล้ว ป.ป.ป. ที่มูลแล้วรัฐสภาลงมติได้ก่อนหรือไม่ อันนี้ตอบว่าลงมติไปได้เลยไม่ต้องรอผลเพราะเป็นคนละเรื่องกัน การถอดถอนเป็นเรื่องการควบคุมทางการเมืองเพราะสื่อทุจริต แต่การพิพากษาเอาความผิดอาญาต้องใช้ตัวบทกฎหมายอาญา และต้องมีหลักวิधिพิจารณาว่าต้องพิสูจน์ปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยทำผิดจริง เพราะฉะนั้นจึงเป็นไปได้ว่าต้องใช้เวลานานกว่าถอดถอน และเป็นไปได้อีกว่าคน ๆ นั้นถูกถอดถอน เพราะมีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าสื่อทุจริต ในชั้นพิสูจน์ไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอปราศจากสงสัยว่าเขาทำผิด เพียงแต่น่าเชื่อว่าทำผิดในทางอาญาลงไม่ได้แล้วตามสภาพกฎหมายที่ว่า ปลดออกผิด ๑๐ คน ตีว่าจึงคนถูก ๑ คน เพราะฉะนั้นคือการเอาผิดอาญากับการถอดถอนทางการเมืองผมเองไม่อยากจะสับสนกัน คำถามที่ ๒ ที่ท่านคิดคำถามว่าถ้าตัดสินคนละอย่างจะเป็นอย่างไร เป็นเรื่องธรรมดาถึงถอดถอนไปแล้วศาลอาญาทางการเมืองอาจจะบอกว่าไม่ผิด ไม่ผิดไม่ใช่เพราะอะไรอาจจะเป็นเพราะว่าไม่มีพยานหลักฐานพิสูจน์ได้ถึงขนาดให้เชื่อ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ และก็ทำผิด เพราะฉะนั้นผมคิดว่าประเด็นนี้คงชัด ข้อเสนอของท่านอาจารย์สุจิตต์อยู่ที่ ๒ อัน อันที่ ๑ เรื่องสถาบันการเมืองเรายังไม่ได้พูดว่าจะมีระบบการไว้วางใจหรือไม่ เพราะเท่าที่ผมฟังกรรมาธิการบางท่านโดยเฉพาะท่านคิดค้น ท่านอาจจะตัดระบบไม่ไว้วางใจออกไปเลยและให้ฝ่ายบริหารอยู่ ๕ ปี สภาอยู่ ๕ ปี ไปเลย ถ้า Adopt หรือรับสิ่งที่ท่านอาจารย์สุจิตต์เสนอหมายความว่าเราต้องรับเรื่องการไม่ไว้วางใจ ในขณะที่ข้อเสนอของคณะทำงานพูดไว้ชัดว่าหากยังคงการอภิปรายไม่ไว้วางใจไว้ การอภิปรายไม่ไว้วางใจจะเป็นการคุมทางนโยบายเท่านั้น นั่นคือข้อ ๑ ข้อที่ ๒ ความขัดกันของการควบคุมทางนโยบายกับการถอดถอนไม่ใช่เรื่องแปลกอีกเหมือนกัน ผมคิดว่าเป็นเรื่องสามัญ เพราะว่าการ

อภิปรายไม่ไว้วางใจนั้นเป็นการตรวจสอบทางนโยบายเป็นหลัก ส่อทุจริตจะทำได้เมื่อได้ไปเริ่มกระบวนการที่ ๒ แล้วตามข้อเสนอลงมติของคณะทำงาน ที่จำเป็นต้องแยกอย่างนี้เพราะว่าสภาไทยนั้นโดยเฉพาะในระยะหลังนี้ไม่เคยอภิปรายเชิงนโยบายเลย เป็นการเอาเรื่องส่อทุจริตที่พิสูจน์ไม่ได้มาพูดกันและยกมือ คนดีถูกกล่าวหาบอบช้ำแล้วไม่มีข้อพิสูจน์ว่าเขาจริงหรือเขาเลว คนเลวหลุดหลุดเพราะเหตุว่าไม่มีกระบวนการพิสูจน์ ตรงนี้ที่คณะทำงานต้องการแยกและสร้างวินัยทางการเมืองให้เกิดขึ้นว่า ถ้าเป็นเรื่องไม่ไว้วางใจนั้นต้องเป็นเรื่องนโยบายที่คุณแถลงต่อสภา และจำกัดเรื่องความผิดพลาดเชิงนโยบายเท่านั้นอย่าเอาเรื่องส่อทุจริตมาพูด เพราะพิสูจน์กันไม่ได้ยกมือให้รัฐบาลชนะทุกที แต่ถ้าจะพิสูจน์กันผิดกันในเรื่องส่อทุจริตไปใช้กระบวนการ implement ในระดับที่ ๒ ซึ่งไม่ต้องการให้เป็นเรื่องการเมือง ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ อีกเช่นกัน ข้อเสนอจึงบอกว่าจะมีการเสนอโดย ส.ส. หรือ ส.ว. ๑ ใน ๕ เท่ากับมติไม่ไว้วางใจแล้วหรือประชาชนเสนอให้คนให้ ป.ป.ป. กรองเสียก่อน ถ้า ป.ป.ป. กรองว่าไม่มีมูลจรรยาบรรณไม่ต้องลงมติ แต่ถ้า ป.ป.ป. กรองว่ามีมูล ผลคือว่าเข้าต่อหยุดปฏิบัติหน้าที่ คนถูกกล่าวหาต้องพักการปฏิบัติหน้าที่ แล้วเอารัฐสภามาประชุมร่วมกันลงมติชี้ขาด ท่านประธาน ท่านกรรมาธิการตรงนี้เป็นกรณีที่ขาดว่าส่อทุจริตไม่อาจจะดำรงตำแหน่งอีกต่อไป ซึ่งไม่ใช่เรื่องเชิงนโยบายประการหนึ่ง และไม่ใช่เรื่องการตัดสินในเชิงกฎหมายอาญาอีกประการหนึ่ง คือไม่สมควรได้รับความไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่งนั้นอีกแล้ว เพราะฉะนั้นถ้าวินิจฉัยของรัฐสภาตรงนี้จะมีการเมืองแทรกอยู่ ผมคิดว่าเป็นเรื่องปกติแต่ไม่ใช่การเมือง ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ เพราะจะถูกกรองโดย ป.ป.ป. แล้ว case จะเกิดขึ้นอย่างนี้ คือถ้า ป.ป.ป. บอกไม่มีมูลจรรยาบรรณไม่ต้องลงมติเมื่อ ป.ป.ป. บอกว่ามีมูลและรัฐสภามาลงมติว่า เขาไม่ผิดคือไม่ถอดถอน ตรงนี้ผมคิดว่าคงยากเพราะเหตุว่าโดยอาศัยความตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนของสื่อมวลชน มติมหาชนตรงนี้จะกำกับการลงมติของรัฐสภา ซึ่งผมไม่มาขัดใจความเห็นส่วนตัวว่า ในขณะที่รัฐสภาถอดถอนเขาโดยฟังมติมหาชน แต่ว่าเขาอยากจะทำเรื่องไม่ไว้วางใจซึ่งเป็นเรื่องเชิงนโยบายได้ คงไม่ใช่เรื่องแปลก แล้วลักษณะของการที่องค์กรเหล่านี้ตัดสินไม่ตรงกันมีทรมานไปทุกระบบกฎหมายเลย เท่าที่ผมศึกษาของฝรั่งเศสของเยอรมัน ศาลรัฐธรรมนูญกับศาลปกครอง Juristprudence ไปคนละทาง ไม่ใช่เรื่องแปลกเลย

นายสุจิต บุญบงการ : ขอชี้แจงเพิ่มเติมในประเด็นนี้เป็นประเด็นซึ่งผมพิจารณาในส่วนการให้มีการอภิปรายไม่ไว้วางใจ คือ Model ที่เราจะพิจารณาจะต้องมี ๒ model model แรกคือถ้าไม่การยอมให้ไว้วางใจ implement จะเป็น

อย่างไรต้องว่ากันเรื่องหนึ่ง ถ้าในกรณีที่ยอมให้มีการอภิปรายไม่ไว้วางใจเหมือนเดิมที่เป็นอยู่ในขณะนี้เราจะเพิ่ม implement เข้าไป model ของ implement จะเป็นอะไรต้องพิจารณาแยกกัน ในส่วนนี้ผมพิจารณาในเฉพาะของการมีอภิปรายไม่ไว้วางใจ เพราะว่าตรงนี้เป็นการทำให้กระบวนการ implement มัน Complicate มากขึ้น เพราะว่า implement มันจะง่ายถ้าไม่มีอภิปรายไม่ไว้วางใจแต่เราไม่ได้พูดกันตรงนั้น เราพูดในกรณีที่เมื่อมีการไว้วางใจด้วย implement ควรจะเป็นอย่างไร ผมเสนอโดยที่ไม่ได้แตกต่างไปจากที่อาจารย์บรรศักดิ์พูดเลย เป็นแต่เพียงลดขั้นตอนเท่านั้นเอง ลดขั้นตอนของการลงมติของรัฐสภาหลังจากที่ ป.ป.ป. ชี้มูลแล้ว ที่ผมเสนอตรงนี้ เพราะว่าผมไม่อยากให้รัฐสภาอยู่ในกระบวนการมันนี้ เพราะว่ารัฐสภาสามารถอยู่ได้ในกระบวนการของการอภิปรายไม่ไว้วางใจอยู่แล้ว ซึ่งในข้อเสนอที่เราปรับปรุงแก้ไขเมื่อวันพฤหัสบดีที่แล้ว เรายอมให้มีการอภิปรายไม่ไว้วางใจ โดยนำเรื่องของการส่อทุจริตและร่ำรวยเข้าไปไว้ด้วย แต่มีข้อแม้ว่าจะต้องผ่านกระบวนการขั้นต้นแล้ว คือต้องมีการเสนอเรื่อง ป.ป.ป. แล้ว มีการเข้าชื่อ ส.ว. ๑ ใน ๕ หรือว่า ส.ส. ๑ ใน ๕ หรือว่ามีประชาชนหนึ่งแสนห้าหมื่นคน Submit เมื่อตรงนั้นแล้วสามารถดำเนินการไปได้ ซึ่งตรงนี้เรื่องการขัดกันเป็นเหตุผลทางปฏิบัติไม่ใช่เป็นเหตุผลทางหลักการ เหตุผลทางหลักการผมอยากจะแยก ๒ อันนี้ออกจากกัน เพราะว่าถ้าแม้ในหลายประเทศเขายอมให้รัฐสภามีบทบาทในกระบวนการ implement แต่บ้านเราผมไม่ค่อยไว้วางใจกันตรง ๆ ตรงนั้น อย่างนั้นในแง่ของการจะดำเนินการตามกฎหมายไปลงโทษควรจะดำเนินการไปตามกระบวนการของ ป.ป.ป. ไปเลย ถ้าสมมติว่าเราเกรงว่าผู้ที่อยู่ในตำแหน่งจะมีอิทธิพลถ้าขึ้นศาล เราอาจจะกัญญัติไว้ในกรณีนี้ว่าถ้า ป.ป.ป. ชี้มูลและฟ้องศาลและศาลรับฟ้องผู้นั้นควรต้องออกจากตำแหน่ง ไม่ต้องไปให้ศาลลงมติ ถ้าศาลรับฟ้องต้องหมายความว่ามิอะไรบางอย่างที่สื่อเค้าพอจะรับได้ ตรงนั้นสามารถผ่านขั้นตอนทางการเมืองไปได้เลย เพราะผมเกรงว่าในกรณีที่ศาลลงมติให้เขาอยู่มีอิทธิพลทางการเมืองทำให้การพิพากษาการดำเนินคดีลำบากเหมือนกัน ตรงนั้น Bypass ไปเลย แล้ว ป.ป.ป. ชี้มูลศาลรับฟ้องให้เขาออกไปเลยพ้นจากตำแหน่ง ตรงนั้นอาจจะทำให้การดำเนินคดีง่ายกว่า ส่วน ส.ส. จะไปดำเนินการลงมติไม่ไว้วางใจอะไรเป็นเรื่องทางการเมืองไป เขาอาจจะฟันไม่ฟันขึ้นกับการลงมติดังนั้นแต่ให้มีผลผูกพันในการดำเนินคดีทางกฎหมายที่ผ่านกระบวนการ ป.ป.ป. และศาลคดีอาญาการเมือง ผมเสนออย่างนี้ครับ

ประชาชน : คือผมอยากจะสรุป คือเท่าที่ของอาจารย์บรรศักดิ์ เสนอมาใน Paper นี้ ยังมีการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจของอาจารย์สุจิตต์มีอยู่ ของอาจารย์

บวรศักดิ์ขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจเฉพาะนโยบาย ของอาจารย์สุจิตรู้สึกจะเปิดกว้าง ถ้าผมเข้าใจอย่างนั้น ทางนี้มีเฉพาะนโยบาย ส่วนเรื่องที่จะ เป็น เรื่องทุจริตผ่านระดับที่ ๒ ถูกไหม ถ้าผ่าน ป.ป.ป. แล้วบอกว่ามีมูล ของอาจารย์บวรศักดิ์บอกให้พักหน้าจากหน้าที่ พักงาน ถ้าเป็นรัฐมนตรีฯ เป็น ส.ส. เป็น ส.ว. ต้องพัก แล้วจึงขึ้นเดิน ๒ ทาง ของอาจารย์สุจิตไปทางเดียว ไปศาลคดีอาญาการเมืองเลยใช้ไหม ของอาจารย์ บวรศักดิ์เดินแยก ๒ ทาง ทางหนึ่งให้รัฐสภาลงมติถูกไหม ของจารย์สุจิตบอกว่าอันนี้ ห้ามไปเลยไม่ต้องให้เดินขัดกัน แล้วมาศาลอาญาคดีการเมือง นี่ผมสรุปประเด็นให้ ท่านกรรมาธิการชี้ค่านั้นเอง ถูกไหม

นายวิสุทธี โปธิแท่น : ผมว่า เรื่องนี้มีผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลายฝ่ายซึ่งหลาย สถาบันคือ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งอาจจะแยกได้เป็น ๒ คือ สมาชิกรัฐสภา กับรัฐมนตรีฯ หรือข้าราชการการเมือง และเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และ ๓ คือผู้ดำรง ตำแหน่งในองค์กรตรวจสอบ ถ้าเราจะแยกพิจารณาในแต่ละ เรื่องในลักษณะที่ว่า จะชี้ อย่างไร เพราะถ้าเป็นรัฐสภาผมคิดว่าโดยหลักควรจะ ต้องขออนุญาตสภาเพราะว่า เป็นองค์กรสำคัญ แต่ถ้า เป็นเจ้าหน้าที่อื่นอาจจะไปเลยก็ได้ไหม ถ้าแยกออกมาชัดเจน อย่างนี้จะสามารถพิจารณาได้สะดวกขึ้นเกี่ยวกับ เรื่องที่ว่า จะมีการอภิปรายไว้วางใจ ไม่ไว้วางใจหรือไม่เพราะว่าเป็นกลุ่ม ๆ

ประธาน : ผมเข้าใจว่า เรื่องการไว้วางใจเฉพาะรัฐมนตรีฯ ใช้ไหม เท่านั้นเอง

นายวิสุทธี โปธิแท่น : คือถ้าเราในระดับ ๒ ถ้าเราแยกบุคคลมาพิจารณา ว่าเรื่องไหนควรจะส่งสภาก่อนหรือให้ ป.ป.ป. ได้ส่งไปได้เลยมันจะสามารถทำให้เกิด ความชัดเจนขึ้นหรือเปล่า

นายสุจิต บุญบงการ : คือข้อเสนอของผมเป็นข้อเสนอใช้ได้กับผู้ดำรง ตำแหน่งการเมืองทุกตำแหน่ง เพราะว่าเราแยกประเด็นไม่ไว้วางใจออกจากประเด็น implement ดังนั้นสมมติยกตัวอย่าง เลขาธิการรัฐมนตรีฯ ตรงนี้ถ้าเขาไม่สุจริต ป.ป.ป. ดำเนินการชี้มูล แล้วส่งศาลอาญาการเมือง โดยไม่ต้องผ่านรัฐสภาแล้วคน ผู้นี้ก็ไม่ต้องอภิปรายไม่ไว้วางใจด้วย เพราะเนื่องจากเขาไม่อยู่ในคณะรัฐมนตรี ดังนั้น Cost ที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาไม่ไว้วางใจก็ผ่านไป แล้วเขาไม่ควรจะผ่านรัฐสภา เพราะว่า เขาไม่ได้เป็นสมาชิกหรือว่ารัฐมนตรี ผมมีความรู้สึกว่าเป็นเพื่อหย่อนระยะเวลา การทำงานและเพื่อหลีกเลี่ยงการ Debate เพราะว่า เรื่องสุจริตที่ว่าร้ายถ้าจะ เครื่องครัดตามกฎหมายควรจะ bypass ตรงนี้ ดังนั้นยังเป็นเหตุผลที่ทำให้เขาไม่

ต้องผ่านการลงมติของสภา ป.ป.ป. ที่มีผลและศาลรับฟ้องผมถือหลักเลขว่าให้ระบุไว้เลยว่าเขาต้องออกจากตำแหน่ง แต่ถ้าศาลไม่รับฟ้อง เรื่องกลับมาถึงกัน ก็ไม่ทราบตั้งนั้นก็แล้วแต่เพราะว่าเรายังไม่ได้เขียนออกมาให้ชัดเจน

เลขานุการ : คือเรื่องศาลไม่รับฟ้องคงไม่มี เพราะว่าถ้า ป.ป.ป. มีมูลแล้ว ป.ป.ป. ที่เป็นอิสระใหม่ส่วนสอบสวนจะเป็นส่วนหนึ่งของการพิจารณาของศาล ศาลจะไม่รับฟ้องไม่ได้แล้ว เพราะฉะนั้นไม่ใช่ไปฟ้องศาลอาญาธรรมดา ไตร่สวนมูลฟ้องกัน

นายอมร รัชกาลิย์ : ท่านประธานผมมี ๒ เรื่อง เรื่องหนึ่งคือติดตามสิ่งที่อาจารย์สัจจิตสิ่งที่กำลัง debate กันอยู่ ผมอยากจะเรียนว่าใน Concept ทางรัฐศาสตร์ที่แท้ ที่เราใช้คำว่า ไม่ไว้วางใจหรือไว้วางใจ ไม่แสดงว่าเขาผิดมากหรือผิดน้อย แต่หมายความว่า เขาเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือที่ได้บริหารประเทศ หรือดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมืองหรือไม่ เพราะฉะนั้นถ้าเราจะคิดว่ามันถูกหรือผิด คงจะมีว่าสะอาดมาก สะอาดปานกลาง และไม่ค่อยจะสะอาดแล้วอย่างนี้ เร็มจะไม่ใช่วางใจ ซึ่งเป็นกรณีทางการเมืองที่อาจารย์บวรศักดิ์บอกว่าปัญหาทางนโยบาย ปัญหาทางนโยบายจริง ๆ กันกันยาก เพราะว่ารัฐบาลย่อมมีเสียงข้างมากในสภา ย่อมได้เปรียบอยู่ในการเถียงตามนโยบายรัฐบาลได้เปรียบ แต่ว่าพูดถึงพฤติกรรมความประพฤติส่วนตัว ซึ่งไม่น่าไว้วางใจแต่ไม่ใช่ทุจริต ผมอยากจะแยกในส่วนที่ว่ามีพฤติกรรมไม่ค่อยเหมาะสมทางส่วนตัว อย่างนี้มาอภิปรายได้ในสภา แต่เรื่องไหนซึ่งเป็น เรื่องของการทุจริตในลักษณะที่ผิดกฎหมายอาญา หรือกฎหมาย ป.ป.ป. ไปเลยดำเนินคดีไปเลย ผมเคยพูดตรง ๆ กับหัวหน้าพรรคหลาย ๆ พรรคที่เราได้อยู่ ตอนนั้นคุณอภิปรายกันแล้วคนโน้นก็ไม่ดี คนนี้ก็ไม่ได้มีความผิดลักษณะอาญา ทำไมคุณไม่ไปดำเนินคดีกันให้จบ เขาบอกอันนี้เขามีหน้าที่มาเปิดเผยอะไรที่ไม่ดีและเป็น เรื่องของตำรวจที่จะไปดำเนินคดี เมื่อตำรวจไม่ดำเนินคดีเป็นความบกพร่องของตำรวจเอง ผลสุดท้ายเราก็ก่อนไม่สามารถจะไล่คนไม่ดีออกจากระบบการเมืองได้เลย เพราะฉะนั้นอันนี้คงจะต้องแบ่งพิจารณาอันนี้ ที่นี้ผมอยากจะเรียน เรื่องที่ว่าผมไม่ได้มาเมื่อวันพฤหัสบดี แล้วขณะนี้มีการชั่งอยู่ ๕ - ๕ ใบจริง ๆ แล้วผมไม่รู้ส่งมาอย่างไร อย่างนี้ผมต้องรบกวนเพราะเหตุที่ว่า สสร. ที่มาจากต่างจังหวัด ซึ่งอยู่ในคณะกรรมการรับฟังของผมทั้งหมด ๓๘ คน อยู่ในกรุงเทพฯ ๓ - ๔ คน นอกนั้นเป็นต่างจังหวัด เขาจะต้องไปพบกับประชาชนที่จังหวัดระดับอำเภอ ถ้าเราเตรียมอะไรไปให้เขาไม่พร้อม เขาก็กลัวใจเขากลับอำเภอนี้ ๑ เรื่อง ไปถามอำเภอโน้น ๒ เรื่อง ไปถามที่อำเภอหนึ่ง ๓ เรื่อง ประชาชนเขาบอกว่าทำไม่ถึงมา

ถามไม่เท่ากันให้ความเห็นไม่เท่ากัน ในกรณีนี้เพื่อตัดปัญหาให้สิ้นผมอยากดูใบปะหน้าว่าเรื่องใบตรวจสอบเราจะพิจารณาเรื่องอะไร และขณะนี้ได้กันไปแค่ไหน เพราะเดี๋ยวผมต้องอธิบายเขาแน่ ๆ และเขาต้องถามผมฝ่ายยกเว้นฯ กำลังเตรียมทำอะไรอยู่มีประเด็นอะไรบ้าง จะสรุปให้ผมได้ไหมคงไม่กวนวันนี้ขอพ่วงนี้ เพราะพ่วงนี้ประชุมอีกแล้ว

ประจำวันจันทร์ที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐

ประธาน : คือผมขอชี้แจงนัดหนึ่งนะครับ อาจารย์อมรท่านคงจะ
เข้าใจที่ว่า เราแบ่งเป็น ๓ ภาค อย่างเรื่องพรรคการเมือง เรื่องการเลือกตั้ง
มันอยู่ภาค ๓ อันนี้ย้อนหลังที่ท่านพูดนั้นนะครับ มันไม่อยู่ในนี้ แล้วเอกสารอันนี้ เท่าที่
เราพิจารณาเมื่ออาทิตย์ที่แล้ว อยู่ที่เราพิจารณาเมื่ออาทิตย์ที่แล้ว และค้างคือเรื่อง
ของอาจารย์สุจิต แล้วที่ยังเหลือที่ยังค้างอยู่ ยังมีอยู่อีก ๓ หัวข้อ คือ ศาลรัฐธรรมนูญ
ศาลปกครอง และผู้ตรวจการแผ่นดินในรัฐสภา เรายังอยู่ในหัวข้อการตรวจสอบอำนาจ
รัฐ เพราะฉะนั้น เรื่องการเลือกตั้ง เรื่องคณะกรรมการการเลือกตั้ง การถอดถอน
การเลือกตั้งอะไรอย่างนี้ ยังไม่อยู่ในนี้ทั้งนั้น

ศาสตราจารย์อมร รัชกาลสีย์ : ยังไม่ใช่อำนาจของศาลหรือครับ

ประธาน : ไปพิจารณาในภาค ๓ ครับ

ศาสตราจารย์อมร รัชกาลสีย์ : แล้วเรื่องการขัดกันแห่งผลประโยชน์
จะอยู่ตรงไหน

ศาสตราจารย์บรรศักดิ์ อุวรรณโณ : เอกสารนี้ที่ผมผมเข้าใจว่า
ท่านอาจารย์อมรคงได้แล้ว ในใบปะหน้าจะพูดถึงระบบการตรวจสอบทั้งสิ้นที่มีอยู่
๖ ระบบ ศาลรัฐธรรมนูญซึ่งยังไม่ได้พิจารณา ศาลยุติธรรมซึ่งพิจารณาเสร็จแล้ว
ศาลปกครองซึ่งยังไม่ได้พิจารณา ระบบการควบคุมทุจริตทั้งหลายก็พิจารณามาแล้ว
ส่วนใหญ่ ยกเว้นกรณีของท่านอาจารย์สุจิต การตรวจเงินแผ่นดินเสร็จแล้ว ผู้ตรวจการ
แผ่นดินในรัฐสภาเสร็จแล้ว ประเด็น conflict of interest นี้ จริง ๆ แล้ว
ส่วนหนึ่งอยู่ในรัฐธรรมนูญแล้วนะครับ ว่าด้วยการห้ามดำรงตำแหน่งในบริษัทหรืออะไร
ที่รับสัมปทาน แต่ยังไม่ complete แล้วก็ได้มีการพูดถึงกันว่าจะต้องออกเป็นกฎหมาย
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตครับ แต่คงจะเอาลง
มาใส่ในรัฐธรรมนูญลำบาก เพราะว่ามันมี conflict of interest เยอะมาก
แม้กระทั่งพันตำแหน่งแล้วก็ต้องห้ามไปดำรงตำแหน่งในบริษัทหรือนิติบุคคลที่เกี่ยวข้องกับ
กิจการเหล่านั้นนะครับ เพราะฉะนั้นอันนั้นท่านประธาน ท่านอดีตนายกฯท่านนี้ ได้ขอ
ความกรุณาท่านประธานคณะกรรมการวิชาการข้อมูลและการร่างกฎหมายประกอบ
รัฐธรรมนูญให้ไปศึกษา เพื่อที่จะเอาใส่ไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ และซึ่งอาจจะ
เขียนหลักการไว้ได้ในรัฐธรรมนูญ แต่เป็นหลักการกว้าง ๆ ซึ่งตรงนี้ก็คงจะใส่ไว้ได้
ที่นี้ เรื่องกรรมการเลือกตั้งเองคงจะต้องไปดูในภาค ๓ อย่างที่ท่านประธานว่า
นะครับ และผมคิดว่าอำนาจในการวินิจฉัยการเลือกตั้งก็ควรจะเอาออกมาจาก
ศาลยุติธรรมนะครับ อันนี้เป็นความเห็นส่วนตัวนะครับ เพราะตรงนั้นยังไม่ได้ไปคุยกัน

แล้วก็ให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งนั้นเองที่จะชี้ทาง การออกขรณานั้นคงจะต้องออกขรณไปยังศาลรัฐธรรมนูญมากกว่าที่จะมาที่องค์กรอื่น ๆ นะครับ แต่ว่าการชี้ขาดนั้นคงไม่ใช่ระบบศาลยุติธรรมอย่างที่เป็นอยู่ในเวลานี้ อย่างไรก็ตามก็ยังไม่ใช่ยุติ เพราะยังต้องอยู่ในภาค ๓ ต่อไป

นายสวัสดิ์ คำประกอบ : ตอนนี้จะพิจารณาถึงปัญหาการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจคณะรัฐบาลหรือรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลใช่ไหมครับ

ประธาน : ยังไม่ถึงครับ ยังอยู่ในภาค ๓ แต่เวลานี้มันพาดพิงถึงในเรื่องการทุจริตของนี่ เพราะฉะนั้นมันก็ต้องมีข้อเสนอว่า เราก้ไปสันนิษฐานว่าอาจจะมันะครับ หรือจะมีแบบที่อาจารย์บวรศักดิ์พูด มีแต่ไม่ให้พูดเรื่องทุจริต อาจจะมีหรือไม่ก็ต้องพูดกันในศาลที่ ๓

นายสวัสดิ์ คำประกอบ : ตอนนี้นำพูดถึงการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรีได้ไหม

ประธาน : ยังไม่ได้ตัดสินใจในเรื่องนี้และยังไม่พูดในเรื่องนี้ แต่พูดในเรื่องการทุจริตเท่านั้น การกล่าวหาทุจริตนักการเมือง คราวนี้ท่านอาจารย์บวรศักดิ์เสนอว่าการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ ถ้ามี อาจจะไม่ให้มีการพูดกันในเรื่องทุจริต ซึ่งเรื่องนี้ก็ยังไม่ได้ตกลง ส่วนท่านอาจารย์สุจิตท่านเสนอว่า ในหัวข้อสันนิษฐานว่ามีการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ แต่ว่าเมื่อมีการกล่าวหาแล้ว เมื่อ ป.ป.ป. ชี้มูลแล้ว จะส่งให้รัฐสภาตัดสินหรือไม่ หรือว่าจะให้ส่งไปเลย คือของท่านอาจารย์บวรศักดิ์ส่งไป ๒ ทาง

นายสวัสดิ์ คำประกอบ : หมายความว่ายังจะพูดกันต่อไปในภาค ๓ นะผมจะได้ไม่พูดในภาคนี้

ประธาน : คราวนี้มาปัญหาของอาจารย์ จะมีทางอะไรกันไหมครับ สำหรับอันนี้ คือทางของอาจารย์สุจิตนี้ คือหมายความว่าเมื่อมีการกล่าวหาทุจริต ส่ง ป.ป.ป. แล้ว ป.ป.ป. ว่ามีมูล ก็ลงไปคดีอาญาการเมืองเลย ถูกไหมครับ ของอาจารย์บวรศักดิ์เอาขึ้นมา ๒ ทาง ทางหนึ่งเข้ามาหาวิฐสภา ถูกไหมครับ แล้วให้รัฐสภาพิจารณา แต่ของอาจารย์บวรศักดิ์ให้พักก่อน พรรคเลือกขึ้นมา เรียบร้อยแล้วก็พิจารณา ส่วนอีกทางหนึ่งก็ไปทางคดีอาญาการเมือง ซึ่งที่อาจารย์สุจิตพูดนั้นคือไม่น่าจะขัดกัน อาจารย์บวรศักดิ์ท่านบอกว่าขัดกันก็ขัดกัน เป็นเรื่องของการเมืองธรรมดา คือศาลชี้ขาดอย่างหนึ่ง มติของที่ประชุมของรัฐสภาอีกทางหนึ่งต่างกัน

ศาสตราจารย์บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : ขออนุญาตสั้น ๆ ครับ ถ้าตามข้อเสนอของกระผมนี้ การควบคุมโดยการอภิปรายไม่ไว้วางใจนั้นจะเน้นนโยบาย แล้วก็เป็นที่แน่ชัดว่ารัฐบาลต้องชนะทุกทีไป แต่ให้พูดกันเรื่องนโยบาย แต่ถ้าจะควบคุมเรื่องส่อทุจริต

ซึ่งอาจไม่ถึงขั้นหาหลักฐานเอาผิดอาญาได้ ตรงนี้กระผมเห็นว่าถ้าใช้ระบบไม่ไว้วางใจ มัน control ไม่ได้เลยครับท่านประธานครับ ก็ยกมีชณะอีก คนผิดก็ยังลอยนวล คนไม่ผิดก็ไม่มีข้อพิสูจน์ เพราะฉะนั้นถึงได้แทรกกระหว่างชาวกับดำเนินมันจะมี grey area ที่ส่อทุจริต ส่อว่ารายผิดปกติ แต่อาจจะพิสูจน์ไม่ได้ ก็เมื่อไม่ได้รับความไว้วางใจแล้ว ก็ถูกถอดถอนได้ แต่เขาอาจจะไม่ผิดอาญานะครับ ไม่ผิดไม่ใช่ เพราะว่าเขาไม่ได้ทำ ไม่ผิดเพราะพิสูจน์ไม่ได้ว่าเขาทำ เพราะไม่มีหลักฐานจะจะ ขออนุญาตยกตัวอย่าง ท่านอาจารย์ครับ เวลาคดีอาญาไทย ใช้พยานพฤติเหตุแวดล้อม กรณีนี้น้อยมาก อันนี้ ท่านอาจารย์พงศ์เทพต้องกรุณานะครับ เพราะเป็นเรื่องศาลต้องมีพยานชั้นหนึ่งเห็น แล้วเบิกความยืนยัน แล้วในคดีทุจริตนี้พยานชั้นหนึ่งที่ไหนจะมา เบิกความยืนยัน มันทิ้งให้ มันเป็นผู้ให้เสียแล้ว แล้วฝ่ายผู้ทุจริตก็เป็นผู้รับเสียแล้ว มีโอกาสมาครับที่ศาลคดีอาญา การเมืองจะตัดสินปล่อย กรณีที่เคยลงโทษในอดีต รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรฯ เป็น เรื่องที่ผู้ให้ให้แล้วผู้รับไม่ยอมทำตามทำให้ ผู้ให้ก็เลยเอาหลักฐานมาฟ้อง มาดำเนินคดี แล้วเขาก็ให้ผู้ให้นั่นแหละ เป็นพยานชั้นหนึ่ง ศาลถึงลงได้ คดีอื่นส่วนใหญ่หลุดหมดครับ เพราะไม่มีผู้รู้เห็น กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือว่าระบบการพิสูจน์ในทางอาญาดังแม้จะตั้ง ศาลอาญาการเมืองแล้วก็ไม่แน่ว่าจะเอาผู้ทำผิดติดคุกได้ แต่อย่างน้อยที่สุดถ้าเขา ส่อทุจริตแล้วมีพฤติการณ์ที่น่า เชื่อว่า เขาทุจริต เขาควรจะพ้นจากตำแหน่งก่อน แล้ว การพ้นนั้นไม่ใช่สภาผู้แทนฯ ลงฝ่ายเดียวนะครับท่านประธานครับ มันจะพ้นเพราะ ๑. ป.ป.ป. ชี้มูลมาแล้ว ๒. เอาจุติสภาที่ปรับปรุงแล้ว เข้ามาด้วย เพราะว่าถ้าให้ สภาผู้แทนฯ ลงมติแต่เพียงอย่างเดียว ผมก็บอกอีกว่าชณะ ไม่ต่างอะไรกับไม่ไว้วางใจ อีก ชณะแล้วคนยังสงสัยกันทั้งบ้านทั้งเมือง แต่ว่าชณะเพราะว่าสภาผู้แทนฯ นั้นให้มติ พรรควิปได้

ประธาน : เชิญอาจารย์สุจิตอีกทีครับ

ศาสตราจารย์สุจิต บุญบงการ : ผมชี้แจงนิดเดียว นะครับ เพื่อให้ จูนเวฟของผมให้มันตรงกับของอาจารย์วรศักดิ์ ประเด็นของผมไม่ได้ขัดแย้งกับ อาจารย์วรศักดิ์ มีอยู่ประเด็นเดียวจะผ่านรัฐสภาหรือไม่เท่านั้นเอง คือผมชี้แจง อย่างนี้ครับ คือความรับผิดชอบ ง่ายๆ ๆ เลยนะครับของรัฐมนตรี ตามข้อเสนอ ของผม ในกรณีเขา ส่อทุจริต เขาต้องถูกตรวจสอบ ๒ ทาง ทางแรกคือทางผ่าน กระบวนการไม่ไว้วางใจ ซึ่งตรงนี้เราก้ยังไม่ debate ว่าการไม่ไว้วางใจจะให้ สภาผู้แทนฯ หรือให้วุฒิสภาด้วย ยังไม่ได้พูดกัน แต่ผมก็ assume นะครับว่า ถ้า เป็นในกรณีที่มันเป็นปกติอยู่นี้ ก็คือสภาผู้แทนฯ ยังไม่ได้พูดถึงวุฒิสภา แต่อาจจะคง เข้ามาได้ ถ้ามันมีการปรับปรุงเปลี่ยนรูปแบบวุฒิสภา ดังนั้นเขายังต้องรับผิดชอบต่อสภา

ในกรณีที่มีการฟ้องทุจริต เป็นการรับผิดชอบทางการเมือง ดังนั้นตรงนั้นผมไม่ได้
ตัดปัญหาทิ้ง ผมยังคงไว้ ส่วน เขาจะอยู่ไม่อยู่ เขาจะสบายไม่สบายก็เป็นเรื่องของ
การต่อสู้ทางการเมือง แล้วตรงนี้การ debate ผมคิดว่าเขาจะต้องได้รับความ
สนใจจากประชาชนดี แต่ผมขอมตรงนี้ว่าในกรณีของการ debate เรื่องเกี่ยวกับ
ฟ้องทุจริตไม่ไว้วางใจนั้นให้กระทำได้อต่อเมื่อมีการ initiate แล้ว ตามที่เราคุยกัน
เมื่อครั้งที่แล้ว ผมขอรับเมื่อมีการ initiate แล้ว คุณเปิดอภิปรายในส่วนที่ตั้งเอา
การฟ้องทุจริตมาพูดได้ แต่ถ้าคุณยังไม่ initiate ส.ส. ยังไม่ initiate ส.ว.
ยังไม่ initiate ประชาชนยังไม่ initiate ตรงนี้ พูดไม่ได้ อันนี้ผมเห็นด้วย
initiate แล้วพูดได้ ตรงนี้ อย่างนั้นความรับผิดชอบของเขาต่อรัฐสภาหรือว่าต่อ
สภาผู้แทนฯ ยังคงมีอยู่ในเรื่องของฟ้องการทุจริต อันที่ ๒ คือว่า เขาต้องรับผิดชอบต่อ
กระบวนการยุติธรรมอันใหม่ที่เกิดขึ้น คือกระบวนการที่ผ่าน ป.ป.ป. และตุลาการ
คดีอาญาการเมือง มันก็ต้องถูก ๒ ทาง คราวนี้ทวงโทษมันจะหนักกว่าศาลสักการ
อย่างไร ก็ขึ้นอยู่กับ case ของเขา อย่างนั้นผมก็ไม่ได้ปฏิเสธนะครับว่าตรงนี้เรื่อง
เกี่ยวกับตุลาการคดีอาญาการเมืองยังมีอยู่ เป็นแต่เพียงลดขั้นตอนเท่านั้นเอง แต่เอา
ขั้นตอนการลงมติสภาไปบวกไว้ใน เรื่องของการอภิปรายไม่ไว้วางใจ แยกกันที่ตรงนั้น
และเมื่อมาถึงเป็นเรื่องของคดีอาญา ตุลาการคดีอาญาการเมืองก็ให้ผ่าน ป.ป.ป. มา
ตรงนี้ไปยังศาลเลย และผมคิดว่าถ้าจะให้เขาพ้นตำแหน่งก็ทำได้ โดยการที่ว่าเมื่อ
ป.ป.ป. ชี้มูลแล้วส่งฟ้องศาลแล้วก็ให้พ้นตำแหน่งก็จบตรงนั้น พ้นไปเลย ส่วนจะผิดไม่ผิด
ก็อีกเรื่องหนึ่ง และเมื่อพ้นแล้วมติไม่ไว้วางใจก็อาจจะไม่เกิดขึ้นก็ได้ตรงนั้น ไม่ต้องมีการ
debate อีก เพราะว่าทุกอย่างไปรอที่ศาล เป็นการลดขั้นตอนทั้ง ๒ ทาง ถ้าในกรณี
ของการไม่ไว้วางใจ และในกรณีของกระบวนการยุติธรรมอันใหม่ ผมเสนอให้มันสั้นเข้า
กระชับเข้า เพราะว่าผมเกรงว่ากระบวนการลำดับ ๒ นั้นะครับ ถ้ามันซับซ้อนมาก
มันจะยาวครับ ท่านประธานลองคิดดู กว่า ป.ป.ป. จะชี้มูลผมไม่แน่ใจว่าเป็นปี
หรือเปล่า เอากันตรง ๆ คงแค่นี้ แล้วผ่านมติของสภา แล้วผ่านการพิจารณาของ
ศาลตุลาการอาญา ผมว่าอย่างน้อย ๆ ล้อกันเป็นปี แต่ตรงนี้มีปัญหาพอสมควร ผมขอ
แค่นี้สั้น ๆ ครับ

ประธาน : อาจารย์เดโชครับ

นายเดโช ส่วนานนท์ : ท่านประธานครับ ผมคิดว่าเราจะไม่พูดเรื่องนี้
แต่ว่าเมื่อกลับมาพูด กระผมยังติดใจอยู่นะครับ คือกระผมเห็นว่ามาตรการตรวจสอบ
การทำงานของรัฐบาลนั้น โดยหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคงกระทำ เป็นขั้นตอน
เริ่มตั้งแต่ตั้งกระทู้ถาม ได้เสนอญัตติ รวมทั้งอภิปรายไม่ไว้วางใจ ซึ่งเป็นเรื่องสุดท้าย

มาตรการสุดท้ายที่จะต้องทำ นี่เป็นเรื่องการตรวจสอบทั้งสิ้นนะครับ แต่ท่านบอกว่าให้อภิปรายไม่ไว้วางใจเฉพาะแต่เรื่องนโยบาย ผมไม่สบายใจและยืนยันว่าไม่ได้หรือถ้าได้ก็พูดว่าได้ก็คงปฏิบัติไม่ได้ ปฏิบัติไม่ได้ก็เพราะว่านโยบายของรัฐบาล

ทุกรัฐบาลต้องปราบทุจริตทั้งนั้น ไม่มีรัฐบาลไหนที่ไม่ปราบทุจริต เพราะฉะนั้นในเรื่องนี้ถ้าเขาบอกว่าทุจริตมันก็มีสิทธิที่จะยื่นอภิปรายไม่ไว้วางใจอยู่แล้ว ซึ่งจะเขียนอย่างไรก็ไม่สามารถจะปรับได้ผล คงไม่มีรัฐบาลไหนที่ไม่เสนอนโยบายปราบทุจริตขึ้นมาเป็นนโยบายของรัฐบาล เพราะฉะนั้นกระผมคิดว่าเรื่องนี้นั้นคงจะต้องนำมาพูดกันตรงนี้ครับ

จะรอไปพูดในเรื่องของส่วนที่ ๓ ไม่สบายใจเลย เรื่องการตรวจสอบของคณะกรรมการกฤษฎีกา ซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการปฏิบัติงานของรัฐบาลกิติ ของหน่วยงานของรัฐบาลกิติ กระผมคิดว่าถ้าเราไปพูดในส่วนที่ ๓ ไปพูดถึงลักษณะความเป็นไปของสิ่งนั้น ๆ หาใช่จุดนั้น เรื่องของการตรวจสอบไม่ ท่านเองไม่ใช่หรือครับที่ท่านบอกว่าต่อไปนี้จะพูดกันมาตราที่ละมาตราคงไม่ได้ เพราะมันเกี่ยวโยงในเรื่องโยงใยกันเอาตัวหลักไหนมาเป็นตัวปัญหาหลัก ตัวปัญหาหลักของเราขณะนี้คือเรื่องของการตรวจสอบ เพราะฉะนั้นถ้ามันจะโยงกันอยู่ในภาคที่ ๓ ในเรื่องของพรรคการเมืองกิติ ในเรื่องของคณะกรรมการกิติ น่าจะนำมาพูดรวมหมวดอยู่ที่มากกว่าที่จะไปรวมหมวดในเรื่องของรูปแบบการจัดในพรรคการเมืองหรือสถาบันการเมืองต่าง ๆ ที่เราจะพูดในส่วนที่ ๓ เพราะส่วนนั้นคงไม่เห็นในเรื่องการตรวจสอบ คงเป็นหน้าที่กรมการอย่างไร แต่กระผมประทานคราบเรียนว่า ขณะนี้เป็นจุดอ่อนที่สุดรัฐธรรมนูญปัจจุบัน เพราะคณะกรรมการไม่มีอำนาจที่จะไปเรียกอะไรต่ออะไรต่าง ๆ นานา จึงทำให้การทำงานของคณะกรรมการนั้นไร้ผล ไปเชิญรัฐมนตรี เขามาเขาก็ไม่มา บอกกูไม่มาก็ได้ ใครจะมาทำไม พูดอย่างนี้จริง ๆ เพราะฉะนั้นคณะกรรมการ จึงไม่มีอำนาจในการไต่สวน ทั้ง ๆ ที่รัฐธรรมนูญเขียนไว้เลย ให้มีอำนาจสอบสวนศึกษาเรื่องใด ๆ ก็ได้ อันเป็นเรื่องที่กิจการสภามอบหมาย เพราะถ้าสอบสวนได้ สอบสวนทุจริตทำไมละครับ หน้าที่ชัดเจนเขียนไว้ในรัฐธรรมนูญเลขในรัฐธรรมนูญปัจจุบัน เขียนไว้อย่างนั้น แต่มันไม่ได้ผลก็เพราะว่ามันไม่มีอำนาจตามมา ไม่มีบทลงโทษว่าถ้าหากว่าไม่ยื่นเอกสารต่าง ๆ ให้ตรวจสอบ แล้วมีความผิดสแกนใด ท่านประธานครับ คณะกรรมการของท่านประธาน ชุ่มพล คือศึกษาแก้ไขรัฐธรรมนูญ ก่อนหน้าโน้น ซึ่งท่านศาสตราจารย์วรศักดิ์นี้ยังอยู่ด้วยนั้นละครับ ก็ได้ไปดูงานที่หลายประเทศ และในหลายประเทศ เขาก็ถือว่ากรรมการของสภานั้นมีอำนาจ ผู้ที่ขีดอำนาจของกรรมการสภา เข้าคุก แต่ของเราไม่ทำกันทำไม เราไม่แก้ปัญหาดตรงจุดนั้น ถ้าให้กรรมการมีอำนาจ แล้วจะเห็นว่ากรรมการนั้นสามารถกระทำการตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ เรากลับไปแก้กันอย่างอื่น ตั้งอย่างอื่น

โดยไม่แก้หลักของการตรวจสอบในระบอบรัฐสภา ซึ่งมีอยู่แล้ว เพียงแต่ปรับปรุงให้มันมีประสิทธิภาพมากขึ้น กระผมก็เสนอเนื่องจากท่านกลับมาพูดเรื่องนี้อีกที ไม่เช่นนั้นจะเก็บไว้พูดในภาค ๓ อย่างว่านะครับ

ประธาน : คืออย่างนี้ครับ ของอาจารย์เดช ผมต้องพูดเสียก่อน คือในเรื่องเกี่ยวกับบทบาทของกรรมาธิการ ถ้าอาจารย์อยากเสนอเดิมเข้ามาในเรื่องนี้ ก็รอไว้เวลาอื่น ยังพูดได้ ถ้ามองในแง่ที่เป็นกรรมาธิการ ท่านอาจารย์คิดว่าบทบาทกรรมาธิการ เป็นการควบคุมอำนาจรัฐ ยังพูดได้ แต่ในเวลานี้ ประเด็นอยู่ที่ เรื่องของอาจารย์สุจิต ในเปเปอร์ของอาจารย์สุจิตที่เสนอมานะครับ กับของเก่าที่เสนอกัน เราว่ากันให้มันเป็นประเด็น ๆ ถ้าเพื่อท่านอาจารย์ตัดสินใจในเรื่องนั้น ก็เป็นเรื่องการใช้อำนาจรัฐเหมือนกัน การควบคุม เอาไว้ตั้งประเด็นอีกอันหนึ่งก็แล้วกันครับ เชิญอาจารย์วิสุทธิครับ

รองศาสตราจารย์วิสุทธิ โปธิแทน : คือผมอยากจะเรียนถามก่อน ที่จะพูดเรื่องนี้ต่อไป มันเกี่ยวข้องกับระดับในระดัย ๒ นี้บอกว่าเมื่อส่งแล้ว ป.ป.บ. บอกว่ามีมูลผู้ดำรงตำแหน่งนั้นจะต้องพักการปฏิบัติหน้าที่จนกว่าจะมีคำวินิจฉัยนะครับ ผม เข้าใจว่า คำวินิจฉัยนี้ คำวินิจฉัยของศาลอาญาการเมือง ที่นี้ประเด็นก็คือว่าในบรรทัดสุดท้ายของ paragraph ระดับที่ส่งนี้ ให้ส่งไปที่ประชุมร่วมของรัฐสภาลงมติ หากที่ประชุมรัฐสภาลงมติได้คะแนนเกินครึ่งให้ถอดถอนบุคคล ถ้ารัฐสภาลงคะแนนไม่เกิดครึ่ง บุคคลนั้นก็ไม่ต้องถอดถอนใช้ใหม่ครับ เมื่อบุคคลนั้นไม่ถูกถอดถอน หมายความว่ายังอยู่ในตำแหน่ง แต่ถูกพักการปฏิบัติหน้าที่อยู่ หรือว่าการพักการปฏิบัติหน้าที่นั้นจะหยุดไปให้อยู่ในตำแหน่งได้ ที่นี้มันก็เกี่ยวกับระดับ ๓ ระดับ ๓ นี้ไม่ได้เขียนไว้ว่า จะออกหรือไม่ออก ถ้าสมมุติว่ารัฐสภาไม่ลงมติเกินครึ่ง ก็แสดงว่าบุคคลนั้นยังอยู่ในตำแหน่ง แต่ว่าพักหรือไม่พักอันนี้ ยังไม่ชัดเจนครับ เพราะฉะนั้นถ้าสมมุติว่ายังอยู่ในตำแหน่ง อยู่ระดับ ๓ นี้มันควรจะต้องเขียนในลักษณะที่ว่า ถ้าศาลบอกว่าผิด จะต้องพ้นโดยปริยายไปด้วย มันจะได้กำกับสอดคล้องกันไป คือหมายความว่าก่อนที่จะพิจารณาประเด็นของท่านอาจารย์สุจิตนี้ ต้องดูของเดิมประกอบด้วยว่า มันมีสิ่งที่มีนัยรับกันแค่ไหน

ศาสตราจารย์บรรศักดิ์ อูวรรณโณ : กราบเรียนท่านประธานครับ ที่ท่านอาจารย์วิสุทธิตั้งข้อสังเกตตรงนี้ ซึ่งเป็นข้อสังเกตที่ดีมากนะครับ ความจริงถ้าศาลอาญาทางการเมืองตัดสินว่าผิด พอได้รับโทษจำคุกปีบ ความเป็นรัฐมนตรีก็สิ้นสุดลงมันก็คือถอดถอนไปในตัว

รองศาสตราจารย์วิสุทธิ โปธิแทน : รอลงอาญาหรือครับท่านอาจารย์

ศาสตราจารย์บรรดาศักดิ์ อูวรรณโณ : ในรัฐธรรมนูญเวลานี้ แม้กระทั่ง รอลงอาญาก็ผิด ก็พ้น เฉพาะ ส.ส. เท่านั้นที่ต้องรับโทษจริง แต่รัฐมนตรีเขาใช้คำ อย่างนี้ครับ

รองศาสตราจารย์วิสุทธิ โพธิ์แทน : ขออนุญาตผมมี ๒ คำถามนะครับ คำถามหนึ่งคือถ้าถ้าสภาลงคะแนนไม่เกินครึ่ง บุคคลนั้นยังพักอยู่หรือว่าไม่พักคือ

ศาสตราจารย์บรรดาศักดิ์ อูวรรณโณ : ตรงนี้ discuss ต่อได้ แต่ ผมเองเห็นว่าต้องพักอยู่เรื่อยไป เพราะว่าความสำคัญมันอยู่ตรง ป.ป.ป. ที่มีผล

รองศาสตราจารย์วิสุทธิ โพธิ์แทน : อันที่ ๒ ก็อย่างเมื่อกี้ครับ คือ จะต้องเติมใหม่ เพราะว่ามันอาจจะมีความหมายที่รับกันกับส่วนที่เราพิจารณาอันที่ ๓ ว่า ถ้างลงไปแล้ว รอลงอาญาหรืออะไรต่าง ๆ อาจจะไม่ต้องออกก็ได้ถ้าไม่เขียนไว้

ศาสตราจารย์บรรดาศักดิ์ อูวรรณโณ : คือกันน่าจะเขียนไว้ นะครับว่า ต้องคำพิพากษาเท่านั้นก็พ้นแล้ว คือเวลานี้อยู่ในมาตรา ๑๓๓ (๔) ความเป็นรัฐมนตรี ลื่นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อต้องคำพิพากษาให้จำคุก ด้วยทำให้คำว่า ต้องคำพิพากษาให้จำคุก

เท่านั้นครับ แต่ถ้าหากว่าเป็น ส.ส. ท่านกรรมาธิการกรุณาดูใน มาตรา ๑๑๓ (๕) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล อันนี้คือถ้าไม่คุมขังไม่พ้น ส.ส. แต่รัฐมนตรีต้องคำพิพากษา แม้กระทั่งรอลงอาญา ก็มีปัญหาว่าจะพ้นแล้ว

ซึ่งอันนี้วิธีเขียนรัฐธรรมนูญตรงนี้ ถ้าท่านกรรมาธิการไปดูเทียบกับรัฐธรรมนูญปี ๒๕๒๑ เขียนไม่เหมือนกันครับ กรณีท่านสมัคร สมัยรัฐบาล พลเอกชาติชาย กรณี Raise ขึ้นมา และปี ๒๕๒๑ นั้น เขียนคล้าย ๆ ว่าได้รับโทษ ถ้าใช้คำว่า "ได้รับโทษ" การรอลงอาญาไม่ถึงว่าพ้น แต่อย่างไรก็ตามถ้าจะให้ชัดก็ไม่ขัดข้องนะครับ ที่นั้นขออนุญาต

เรียนถามท่านอาจารย์สุจิตนิตหนึ่งนะครับ คือระบบ impeachment ระดับที่ ๒ เรากำหนดไว้ไว้ใช้เฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งการเมือง รวมถึงการถอดถอนอัยการ ผู้พิพากษา แล้วก็องค์กรตรวจสอบอื่นด้วย ถ้าเป็นอย่างนั้นมันจะไม่ complicate หรือครับ complicate

ในแง่ที่ว่าองค์กรอื่นใช้ impeachment พอมาเป็นการเมือง ใช้ก็ปราชัยไม่ไว้วางใจ ซึ่งท่านอาจารย์เขาก็บอกแล้วนะครับว่า โดยหลักก็คือ สภาผู้แทนฯ แล้วสภาผู้แทนฯ นี้ก็มีมติของวิภาษกับอยู่ เพราะฉะนั้นผมยังไม่เคยเห็น

ประวัติศาสตร์ตรงไหนนะครับที่อภิปรายไม่ไว้วางใจ แล้วยกมือแล้วชนะ มันเคยมี case อื่น เช่น case หม่อมเสนีย์แถลงนโยบายขอความไว้วางใจแล้วแพ้ตรงนั้น แต่ว่า อภิปรายไม่ไว้วางใจแล้ว ยกมือแพ้ไม่เคยมี เพราะฉะนั้นมันก็ได้แก้ปัญหาของบ้านเรา

ก็คือว่าคนติดยกป้ายสี คนเลวกก็ลอบขนวลได้ จะบอกว่ามีศาลอาญาการเมืองอยู่แล้ว ก็ทราบเรียบร้อยแล้ว ศาลอาญาการเมืองต้องพิจารณา พิสูจน์ได้ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์

แต่ว่า impeachment ไม่ใช่เนครับ มันไม่ใช่ชาวหรือดำ มันอยู่ตรงเท่า ๆ เพราะฉะนั้น กระบวนการ impeachment นั้นผมดูอย่างไรก็ไม่เข้าชื้อนกับการไม่ไว้วางใจ เพราะ ไม่ไว้วางใจนั้นสภาผู้แทนฯ สภาเดียว ซึ่งอยู่ในอำนาจควบคุมของรัฐบาล แต่ impeachment คือที่ประชุมร่วมของรัฐสภา ซึ่งรวมวุฒิสภาที่มีที่มาที่ปรับปรุงแล้วด้วย

ประธาน : ของอาจารย์เขียนครับ

ศาสตราจารย์เขียน ชีระวิทย์ : ท่านประธานครับ ผมเป็นห่วงว่าเราจะติดประเด็นนี้ทั้งวันเนครับ ประเด็นนี้ค่อนข้างสับสน แล้วผมก็ขึ้นข่มเนครับว่า อาจารย์บวรศักดิ์ก็พยายามเอา idea อะไรใหม่ ๆ เข้ามา ผมก็นั่งคิดพิจารณาตัวเองว่า ถ้าสมัยผมมีอายุนี้หน่อยหน่อย ผมชอบอะไรท่านองนี้ แต่ตอนนี้พอแก่แล้ว ผมอยากทำอะไรให้มันง่าย ๆ หน่อย ในกรณีนี้ผมก็คิดว่า เราเขียนรัฐธรรมนูญให้มันสับสนน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ ผมดูมี ๒ ประเด็น ประเด็นแรกก็คือ เรื่องล่อทุจจริตหรือทุจจริตเกี่ยวกับเรื่องนี้ จะให้มีการอภิปรายไม่ไว้วางใจได้หรือไม่ ซึ่งมันเกี่ยวข้องกับประเด็นที่เราพิจารณานี้ ผมเองมีความรู้สึกว่าในทางปฏิบัติแยกไม่ออก เพราะฉะนั้นถ้าจะถามผมความเห็นของผมก็คือว่า ในส่วนที่เกี่ยวกับไม่ไว้วางใจนี้ ให้เปิดกว้างเอาไว้ ให้กลไกการพัฒนาทางการเมืองมันจะไปแก้ไขปัญหากันเอง และนอกจากนั้นผมคิดว่าถ้าจะเอาประเด็นที่ ๒ เกี่ยวกับ impeachment หรือว่าผ่านกระบวนการ impeachment หรือว่าศาลอาญาทางการเมือง อันนั้นผมคิดว่าก็อาจจะมีส่วนทำให้บทบาทในการอภิปรายไม่ไว้วางใจไปเกี่ยวข้องกับประเด็นทุจจริตหรือไม่ จะมีคณน้อยลงไปโดยวิวัฒนาการทางการเมืองเอง ทั้งนี้ประเด็นนี้ว่า จะให้ทั้ง impeachment ด้วย แล้วผ่าน ป.ป.ป. แล้วก็ผ่านศาลอาญาทางการเมืองหรือจะเรียกตุลาการการเมืองอะไรคงจะต้องตกลงกันที่หลัง ทั้ง ๒ ทางหรือทางเดียวกัน ถ้าผมดูอยากจะให้ เป็นเรื่องง่าย ๆ หน่อย ผมคิดว่าเอาทางใดทางหนึ่ง ใจผมผมคิดว่าถ้าผ่าน ป.ป.ป. อย่างอาจารย์สุจิตว่า แล้วถ้าขึ้นตอนที่ว่าเพราะถ้าหากว่าผ่าน ป.ป.ป. เรียบร้อยแล้ว อาจารย์บวรศักดิ์ว่าถ้าไปขึ้นศาล แล้วก็ศาลจะต้องรับโดยอัตโนมัติเลยว่ามีมูลที่จะพิจารณาตัดสินในชั้นศาล ถ้าถือเอาขั้นนั้นเป็นเกณฑ์ในการที่จะให้ใครก็ตามที่อยู่ในเกณฑ์ที่จะถูกพักทำหน้าที่จะเป็นทางการเมืองหรืออะไรต่าง ๆ ก็ตามที่ ก็ถือเอาเกณฑ์นั้น เป็นการยุติหน้าที่ของเขาตามปกติเสีย ผมคิดว่าถ้าเช่นนั้นในเรื่อง impeachment ก็จะให้สามารถตัดสิน ก็น่าจะไม่ต้องมีก็ได้ ก็ลดความสับสนลง ส่วนประเด็นที่ว่า เรื่องที่พิจารณาอภิปรายลงมติไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจ ผมคิดว่าเรื่องนี้มันเกี่ยวข้องกับโครงสร้างของระบบการเมืองที่เรามีอยู่ในปัจจุบัน ระบบพรรคการเมือง ถ้าหากว่าในที่สุดถ้ามันเป็นไปอย่างทุกวันนี้ว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องสังกัดพรรคด้วย ผมคิดว่ามันก็คงเป็นไปอย่างที่ว่านี้ ว่าอย่างไร ๆ

ก็ไว้วางใจกันอยู่วันยังค่ำ แต่ถ้าถ้าหากว่าเราเปลี่ยนระบบซึ่งผมเองค่อนข้างจะชัดเจนว่าผมไม่เห็นด้วยกับการบังคับให้สังกัดพรรค ทั้งนี้ถ้าหากว่าไม่สังกัดพรรค อันนี้เป็นไปได้ว่าในกรณีลงมติไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจก็เป็นไปได้ว่าทางฝ่ายรัฐบาล ถ้าใครก็ตามอยู่ทางฝ่ายรัฐบาลก็อาจจะได้รับมติไม่ไว้วางใจเหมือนกัน ผมไม่ทราบว่าผมพูดชัดหรือยัง แต่ว่าผมพยายามที่จะชี้แจงเป็น ๓ ประเด็นด้วยกัน ขอขอบคุณครับ

ประธาน : ของอาจารย์เดโชก่อนครับ

นายเดโช ส่วนานนท์ : ท่านประธานครับ เพื่อความสมบูรณ์ของ record ที่จะมึนะครับ คือสถานะไม่เคยมีมติไม่ไว้วางใจอย่างที่ท่านอาจารย์บรรดักดิ์ว่า เกินกว่ากึ่งหนึ่งถูกต้อง แต่ว่าสถานะเคยมีมติไว้วางใจไม่ถึงกึ่งหนึ่งหลายครั้ง ถ้าเราเห็นว่าตัวประเด็นปัญหามันอยู่ตรงนี้ เวลาอภิปรายไม่ไว้วางใจว่าเหลวไหลอะไรก็ตามแต่ที่เราว่านี่ เพราะฉะนั้นประเด็นมันควรจะแก้รัฐธรรมนูญตรงนี้ก็ระมัดระวัง แทนที่จะไปหาระบบอื่นมาแก้ไข ทำทำไมไม่เขียนรัฐธรรมนูญออกว่าจะต้องให้ได้รับความไว้วางใจกึ่งหนึ่งแทน เพราะเดี๋ยวนี้รัฐธรรมนูญเขียนไว้ว่าไม่ไว้วางใจกึ่งหนึ่งนะครับ ถ้าหากว่าแก้เพราะเห็นว่าฤทธิ์เดชยังไม่พอ เรื่องไว้วางใจไม่ชัดแจ้ง ถ้าเราเป็นว่าแก้ว่าใครก็ตามไม่ได้รับความไว้วางใจไม่ถึงกึ่งหนึ่งให้พ้น ถ้าอย่างนั้นแล้วเคยปรากฏในการอภิปรายในสภาหลายต่อหลายครั้ง

นายบวรศักดิ์ อุวรรณโณ : คือถ้าท่านอาจารย์เดโชว่า มันจะมีปัญหา เรื่องเสถียรภาพของรัฐบาลอย่างมหราฟ คือเรากำลังจะต้องแก้ปัญหา คือเวลานี้ เราพูดว่า อำนาจมีมากไม่มีการตรวจสอบ เรากำลังหาลองคัดสรรตรวจสอบมา แต่ในเวลาเดียวกันเราก็ต้องการรัฐบาลที่มีเสถียรภาพและประสิทธิภาพ ถ้าเราไปเขียนรัฐธรรมนูญให้มันคะแนนไว้วางใจก็อาจจะเป็นได้ แต่ว่าเราอาจจะได้รัฐบาลทุก ๆ ๓ เดือน ๖ เดือน เราอยากได้อย่างนั้นหรือเปล่า ที่ปัญหาที่ผมกราบเรียนถามท่านอาจารย์สุจิต ก็คือว่าถ้าตัด impeachment ออกไป อัยการผู้พิพากษา และองค์การตรวจสอบอื่น เราจะตรวจสอบเขาอย่างไร เพราะคนเหล่านั้นต้องดำเนินคดีอาญาในกระบวนการยุติธรรมธรรมดา ไม่ใช่เอาไปขึ้นศาลคดีอาญา การเมือง ตกลงเราจะไม่มี impeachment ใช่ไหม แล้วกระบวนการ initiate โดยประชาชน ๑๕๐,๐๐๐ คน ก็ทำไม่ได้ใช่ไหม ก็จะกลายเป็น การควบคุมโดยสภาผู้แทนราษฎร ที่มีพรรคอยู่ซึ่งผมลองนึกดูว่า เคยมีการยกมือไม่ไว้วางใจได้จริงหรือเปล่า ก็ยังนึกไม่ถนัดว่ามีครั้งไหน แม้กระทั่งครั้ง ที่หลวงธรรมรงค์ถูกอภิปราย ๗ วัน ๗ คืน

ประชาชน : จะช่วยกันให้เกิดความเข้าใจ ผมว่าที่อาจารย์บวรศักดิ์เสนอ มีกระบวนการที่เรียกว่า impeachment impeachment นั้นเกิดขึ้นในระดับที่ ๒ ระดับที่ ๒ impeachment นั้นคือจะต้องให้สภาเป็นคดีตัดสินสุดท้าย และที่ประชุมตัดสินคือรัฐสภา ไม่ใช่สภาผู้แทนฯ เท่านั้นผิดกับการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ เป็นที่ประชุมร่วมของวุฒิสภา แล้ววุฒิสภานั้นจะมาจากไหนก็ยังไม่รู้แล้วพิจารณาตามเอกสารของ ปปป. ว่ามีมูลแล้ว นี่เป็น impeachment คราวนี้จาก impeachment นั้น มีอีกทางหนึ่งคือทางพิจารณาต้ออาญากับนักรการเมือง ที่นี้เอาผิดเอา เข้าคุก impeach นั้นถอดเท่านั้นเอง จึงขึ้นไปสู่ศาลอาญาการเมือง ซึ่งต้องพิสูจน์ความจริงแล้วต้องเห็นค่าเห็นแดงมีหลักฐานแล้ว ศาลอาญาการเมืองจึงตัดสิน เพราะฉะนั้นครั้งที่ผ่านที่ เรียกกันอย่างที่อาจารย์สุจิตพูด ไม่ใช่ เรื่องไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจเป็นเรื่อง impeach แล้วไม่ได้เข้าไปสภาผู้แทนฯ เท่านั้นเป็นรัฐสภา ที่ประชุมรัฐสภาตามเอกสารตามมูลสอบสวนซึ่งมีมูลแล้ว ปปป. เขาบอกว่ามีมูลแล้วและ impeach นี้ไม่ได้ใช่เฉพาะนักรการเมืองเท่านั้น ใช้วิธีการที่ปรึกษาและองค์การตรวจสอบผมพูดอยากให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

นายสุจิต บุญบงการ : ผมต้องการจะชี้แจงว่าผมไม่ได้ reject กระบวนการ impeachment ผมเห็นด้วย impeachment เป็นแต่เพียงว่าใครเป็นผู้ impeach impeachment ไม่จำเป็นก็ได้ที่จะให้รัฐสภาเป็นผู้ impeach ในกรณีนี้

ผมคิดว่าถ้าสมมุติรัฐสภาของเรามีความเหมาะสมอย่างกรณีรัฐสภาอเมริกา impeach ได้อเมริกาใช้ congress กับ senate เป็นผู้ impeach ใช้ congress สภาล่าง เป็นผู้ฟ้อง แล้ว senate เป็นผู้ตัดสิน ตรงนั้นทำได้ผมไม่ได้ขัดข้องเป็นแต่เพียงว่าผมคิดว่าจะไม่ดีกว่าหรือไม่ที่จะให้ตุลาการคดีอาญาเป็นผู้ impeach เอง นั่นคือข้อเสนอของผม การลงโทษ ผม modify เท่าไรก็ได้ การลงโทษตุลาการคดีอาญานั้นอาจจะมิตั้งแต่การให้ออกถอนจากตำแหน่ง โดยไม่มีการลงโทษอื่น ไปจนกระทั่งถึงการลงโทษแล้วแต่จะบอกตามข้อมูลที่จะตรวจสอบได้ ที่ผมต้องการอย่างนี้เพราะว่ากระบวนการ impeach โดยอาศัยรัฐสภาเราต้องมี element การเมือง แล้วก็ดูของกรณีของอเมริกา อเมริกาไม่มีการลงโทษไม่มีการ impeach ใครเลย ไม่มีเลย ผมว่า impeach ใครที่ไรก็มีแรงผลักดันทางการเมืองเข้ามาทุกที ลงโทษ impeachment ก็ไม่เกิดขึ้น ดังนั้นเป็นไปได้ไหมผมก็ยังจะปรับจนของผมให้สามารถตกลงกันได้ก็คือว่า ผมยังไม่ค่อยไว้วางใจในกรณีของรัฐสภาตรงนี้ แล้วอยากจะให้กรณีของ impeachment ก็กับการลงโทษไปรวมอยู่กับตุลาการคดีอาญาจะได้หรือไม่คือโทษที่จะลงเหมือนกับคณะกรรมการวินัยของข้าราชการ สามารถลงโทษทางวินัยข้าราชการและตัดออกจากราชการ พักราชการ ตัดเงินเดือนอะไรก็แล้วแต่เราก็ให้ range ของการลงโทษไว้ ถ้าไม่ลือชัดเจนแต่ไม่เหมาะที่ให้ออกให้ให้ออกไปตุลาการคดีอาญาก็อาจจะลงโทษให้ออกจากตำแหน่ง แต่ถ้ามันมีอะไรที่มากกว่านั้นก็อาจจะจำกัดการลงอาญาที่ว่าไปตามกระบวนการของตุลาการคดีอาญา ผมคิดอย่างนั้นมันก็จะ objective กว่า ให้สภาเป็นผู้ถอดถอน ก็แล้วแต่ที่ประชุม ผมยุติอภิปรายเพียงแค่นี้ แต่ว่าผมอยากจะให้ประเด็นของผมชัดเจนว่าผมไม่ได้ขัดขวางกระบวนการ impeach แต่ผมกำลังบอกว่าเรากำลังทำกระบวนการ un impeach ในระบบที่ยังคงมีการลงมติไม่ไว้วางใจ ต้องมีการปรับ ถ้าสมมุติว่าเรามีอีก model หนึ่ง ไม่มีการลงมติไม่ไว้วางใจกระบวนการ impeach อาจต้องแรงกว่านี้และต้องสั้นกว่านี้และต้องเร็วกว่านี้ ถ้าไม่อย่างนั้นแล้วอาจจะมีการอยู่ในตำแหน่งอย่างประธานาธิบดีอเมริกาไม่มีใคร impeach ทั้ง ๆ ที่ถูกระเบียบ impeach มีไว้

นายแก้วสรร อติโพธิ์ : ผมคิดว่าที่ท่านคณะกรรมการฯ ขี้แฉงมันขัดข้องว่า impeachment กับเรื่องไว้วางใจคนละเรื่อง อาจารย์สัจจิตก็พยายามชี้แจงนี้ด้วยเหมือนกัน ประเด็นจริง ๆ น่าจะอยู่ที่ตรงที่ว่ากลไกการไม่ไว้วางใจเราอย่าไปยุ่งเขาปล่อยให้เขาไปในการเมืองของเขาไป เขาอาจจะเอาตั้งแต่เรื่องแจกเงิน ส.ส. เพื่อจะไปสำรวจโรงเรียน ให้เขาเล่นอย่างไรก็ได้ เขาอาจจะตั้งกรรมาธิการได้ส่วอะไรของเขาขึ้นมาโดยเฉพาะก็ได้ แต่ปัญหาที่อาจารย์บวรศักดิ์พูดมันขัดว่า

การไม่ไว้วางใจไม่ได้เอาเป็นหลักเป็นฐานเป็นเรื่องเป็นราว อันนี้เป็นอยู่จริงและ
ทุกครั้งก็เป็นอยู่เช่นนั้น ก็ปล่อยเขาไปอย่างนั้นเขาจะพัฒนาหรือไม่พัฒนาที่ปล่อยเขาไป
แต่ impeachment ให้อยู่ต่างหาก ตัวนี้ซึ่งอยู่ที่ว่าอยู่ต่างหากเพราะว่า

๑. ใช้คุมข้าราชการอื่น ๆ ด้วย ไม่ใช่แค่ฝ่ายบริหารเท่านั้น ๒. มีกระบวนการ
ตัดสินที่เป็นเรื่องเป็นราวแล้วก็ยุติ ผมว่าอันนี้ก็อยู่แต่ประเด็นของเราคือเราอย่า
ไปยุ่งกับเรื่องไว้วางใจปล่อยเขาไป ตอนนั้นม็อดลิจนิจทางการเมืองมีการอภิปราย
อะไรต่าง ๆ เราก็หาว่ากว้างกว่าเฮอะ ถ้าเราตัดเส้นตัวนี้ได้ผมว่าสัมพันธ์อยู่
ด้วยกันได้ ส่วนคืออาญาเด็ชวค่อยว่ากัน ผมว่าประเด็นเอาตรงนี้ก็ก่อนว่าเราจะเอา
๓ อันมาเกี่ยวกันใหม่ impeachment กับการไม่ไว้วางใจ ถ้าการไม่ไว้วางใจ
ต้องรอดความเห็นของ ปปป. สมมุติผมจะกล่าวหาว่ารัฐมนตรีทุจริต ถ้าผมต้อง
มา ปปป. ก่อน แล้ว ปปป. บอกว่าไม่มีมูลที่นี้เท่ากับเราตัดอำนาจควบคุมฝ่ายบริหาร
ของสภาไป ถ้า ปปป. บอกไม่มีมูลจะว่าอย่างไร ทั้งที่ในมูลในทางการเมือง อาจจะ
ไม่เหมือนมูลของ ปปป. ฉะนั้นถ้าเป็นไปได้แยก ๒ กลไก ออกจากกันจะได้ใหม่
ผมว่าประเด็นตอนนี้อยู่ตรงนี้ ขอคุณครับ

ประธาน : ผมขอเตือนนิดเด็ชวค่อยที่ประชุม ที่จริงที่ประชุมเมื่อ
วันพฤหัสบดีได้ผ่านเรื่องศาลอาญาการเมืองไปแล้ว ค้างอยู่แต่เฉพาะเรื่อง ปปป.
กับระดับ ๓ ซึ่งค้างอยู่เพราะว่าที่ประชุมมอบให้อาจารย์สุจิตไปเขียนมาว่า จะทำ
การดำเนินการอย่างไรซึ่งอยู่ในชั้น ๒ ที่เรียกว่า impeachment เพราะฉะนั้นอยู่ตรง
impeachment เท่านั้น ถ้าขึ้นไปถึงเรื่องตุลาการอาญาอีกก็เดิมน เพราะฉะนั้น
ต้องขอให้เข้าใจอันนี้เสียก่อน เวลานี้ประเด็นอยู่ที่ paper ของอาจารย์สุจิตว่า
เราจะเอาไม่เอา แล้วจุดแยกก็อยู่ตรงที่ว่าของอาจารย์สุจิตนั้นท่านจะบอกว่าเมื่อ
ปปป. ชี้มูลแล้วก็ปล่อยเลยแล้วขึ้นคดีอาญาการเมืองเลย ถ้าเป็นอย่างนั้นในทัศนะ
ของอาจารย์บวรศักดิ์เห็นว่าไม่มี impeachment impeachment คือการพิจารณา
ของสภาแล้วเป็นการถอดถอนจากตำแหน่งเท่านั้น ซึ่งควรจะต้องมี ส่วนประเด็น
เรื่องการอภิปรายไม่ไว้วางใจ ก็เป็นเรื่องที่ได้เถียงกันยังอยู่แล้วยังไม่ยุติ เพราะ
จะอยู่ภาคที่ ๓ ใช่ไหมครับ แต่ถ้าว่าเป็นข้อสันนิษฐานของอาจารย์บวรศักดิ์เท่านั้น
หรือกรรมการนี้ถ้ารับก็อาจจะทำให้ไม่ให้มีการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจในเรื่องทุจริต
ที่จริงเรื่องนี้ก็ผ่านไปแล้วเมื่อคราวที่แล้ว ผมอยากจะทำให้ทุกอย่างที่ผ่านไปแล้วไม่ได้
รื้อกลับมาอีก ถ้ารื้อกลับมาอีกจะไม่เสิร์ฟผมเขียนให้ทราบ ว่า ผู้สีกเรา มีวันกำหนด
เราจะต้องเสิร์ฟภายในวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์สำหรับภาค ๒ สำหรับเสนอสภา

นายวิสุทธ์ โภชิตแทน : ในเรื่องนี้ผมจึงเสนอสั้น ๆ ว่า จะพิจารณาจ่าย

ขึ้นใหม่ครับ ถ้าเราแยกการกระทำที่เราพูดถึงกับผู้ที่มีตำแหน่งทางการเมืองและ
นิกการเมืองกับคนที่ไม่ใช่พนักงานเมือง เพราะจะมีปัจจัยที่แตกต่างกันในการนำมาพิจารณา

ศาสตราจารย์กระมล ทองธรรมชาติ : ผมขอเสนอนิดเดียว คือผม
เห็นด้วยว่าของเรามีทั้ง ๒ อย่าง เรื่องระบบการควบคุมรัฐบาลโดยสภาเขาคงไม่ได้
เพราะเรายังใช้ระบบสภาอยู่ เอาแค่นี้ได้ใหม่ครับที่ผมอยากจะได้ เรื่องที่ ๑ เรา
ไม่ต้องไปห้ามเขาแล้ว เขาจะอภิปรายเรื่องสื่อทุกจริตก็ได้ เป็นหน้าที่ของเขาอยู่แล้ว
ควบคุมนโยบายแล้วก็จะพูดพาดพิงไปถึงว่า นโยบายอย่างนั้นทำให้เข้าใจได้ว่าอาจจะหา
พิเศษ ทหาร่าวยอะไรต่าง ๆ เหล่านี้เป็นต้น แต่ถ้าว่าขอเมื่ออภิปรายเสร็จแล้ว
ให้ส่งเรื่องให้ ปปป. ดำเนินการต่อไป ไม่ต้องไปห้ามเขา กระบวนการระดับที่ ๑
ระดับที่ ๒ ระดับที่ ๓ ก็อยู่ เพียงตัดอย่าไปเอาคำว่า อ้างอภิปรายถึงพฤติกรรมที่สุ
จริต เขาอยากอภิปรายก็ให้เขาไป แต่ว่าเมื่ออภิปรายเสร็จแล้วเพื่อไม่ให้ค้างคา
จิตใจประชาชนอยู่อย่างที่ผมเคยพูดในวันก่อนแล้ว ก็ให้ส่ง เรื่องนั้นมาให้ ปปป. หา
พิสูจน์ความจริงต่อไป แล้วหากมีมูลให้ส่งศาลการเมืองไม่ต้องมาผ่านกระบวนการ
impeachment อีกแล้ว impeachment ก็ยังอยู่บนะครับแต่คนละอัน

ประชาชน : ท่านแก้วสรรว่าอย่างไรครับ

นายแก้วสรร อติโพธิ์ : ขอดตามที่ท่านประธานพูด ประเด็นอยู่ตรงที่ว่า
ถ้า ปปป. เสร็จแล้วไปไหน ผมว่าในระดับวิชามันชัด ถ้า เรียกว่าอันนี้เป็น
impeachment ต้องเข้ารัฐสภา แล้วก็ถอดถอนต้องไปตรงนั้น แล้วต่อไปยัง
ตุลาการ ไปยังคดีอาญาการเมือง อันนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่งอันนั้นเป็น เรื่องการลงโทษ
ซึ่งผู้ต้องหาเขามีสิทธิจะเอาทนายเอาพยานมาสู้ ข้อเท็จจริงอาจจะออกมาต่างกัน
อะไรต่าง ๆ ก็อีกเรื่องหนึ่งซึ่งโดยธรรมชาติแล้ว impeachment มันจะง่ายกว่า
การลงโทษอาญา ถ้าเราแยก ๒ เรื่องไว้ก็คิดต่างกัน กลไกต่างกัน impeachment
ต้องถอดถอนอาญาเรียกลงโทษต้องต่อกันไป แต่ผมขอเคลียร์ตรงนี้ชัดเจนหนึ่งว่า ในเมื่อ
impeachment มันใช้กับผู้พิพากษาด้วย อัยการด้วยหรือข้าราชการระดับสูงด้วย
แล้วก็นักการเมืองเฉพาะส่วนที่ไปคดีอาญาการเมืองนั้นหมายถึงเฉพาะนักการเมืองใช้ใหม่

ประชาชน : ผมขออภิปรายในฐานะกรรมการ ผมมีความเข้าใจอย่าง
อาจารย์แก้วสรร ผมว่า impeachment เป็นเรื่องการพิจารณา การให้ออกจากตำแหน่ง
ทางการเมืองเท่านั้น ซึ่งต้องกระทำโดยสภา ส่วนศาลคดีอาญาการเมืองนั้นเป็นเรื่อง
การพิจารณาลงโทษทางอาญา ซึ่งต้องเป็นการพิจารณาโดยตามกระบวนการยุติธรรม
ซึ่งมีการพิสูจน์ความจริง impeachment นั้น อาจจะมีพิสูจน์ความจริงแต่เบา
และเป็นการพิจารณาแล้วก็มีมูลคือ ปปป. ไปตรวจสอบสวน พอมีมูลตั้งมูลมาให้แล้วที่ประชุม

รัฐสภาาร่วมกัน เพราะฉะนั้นระดับที่ ๒ เป็น impeachment อันนี้ที่ผมว่าที่อาจารย์
สัจจิตด้วยความเคารพ ท่านบอกว่า impeachment นั้นไม่ได้หมายถึงแต่เฉพาะ
รัฐสภา ข้อ ๒ ท่านไม่ค่อยไว้ใจ ถ้าผมพูดผิดท่านแก้ผมที่หลังก็แล้วกัน ท่านไม่ไว้ใจว่าสภา
เราทำได้หรือไม่ impeach อย่างนี้ แต่ถ้าว่าอันนี้ไม่ใช่ เรื่องเกี่ยวกับการอภิปรายไม่
ไว้วางใจแล้ว กระบวนการระดับ ๒ เลขการอภิปรายไม่ไว้วางใจแล้ว ๑. มีการร้องเรียน
๒. มีการตรวจสอบมูลคดี โดย ปปป. แล้ว ปปป. ยืนยันว่ามีมูลแล้วสั่งพักแล้ว แล้ว
เข้ามาเป็น impeach impeach นั้นเป็นการลงโทษทางวินัยถ้าจะพูดแบบ
ข้าราชการพลเรือน คือหมายความว่าให้ลงโทษทางวินัย ส่วนอัยการการเมืองนั้นเป็น
การลงโทษทางอาญาแล้ว

นายสัจจิต บุญงการ : ทุกคนถกหมดเรื่องนี้ ผมขอชี้แจงก็คือว่า คือผม
ไม่ขัดข้องอาจจะให้รัฐสภา impeach ก็ได้ เป็นแต่เพียงว่าผมไม่ไว้ใจรัฐสภา ที่นี้ก็
modify ผม get ประเด็นบวรศักดิ์ว่าในกรณีอังกฤษนั้นสภาสูง House of lord
เป็นผู้ impeach แต่ถ้าผมจำไม่ผิด Law lord ที่เป็น High court คนดำเนินการ
impeach ถ้าท่าน Low lord เป็นผู้ดำเนินการ impeach ก็อนุโลมให้กับตุลาการ
คดีอาญาไม่ได้หรือเป็นผู้ impeach คือไม่ได้เป็น House of lord ของอังกฤษ
มันไม่ใช่ Elected party มัน neutral ทางการเมืองมากพอสมควรทีเดียว
เขาจึงอนุโลมให้เป็น High court ได้ที่นี้ถ้าสมมุติว่าตุลาการคดีอาญา ถ้าสมมุติ
เราบอกว่าไม่ใช่เป็นศาลอาญาแบบที่เราต้องมีต้องการจะมาจับผิดนักการเมืองในกรณี
ที่ค่อนข้างจะไม่ชัดเจน ถ้าชัดเจนแล้วเราก็ส่งศาลอาญาก็จบ ที่นี้มีปัญหาตรงนั้นผมกำลัง
จะรวมตรงนี้ ผมกำลังจะรวมตรงนี้รวมเอา impeachment อยู่ในตุลาการคดีอาญาด้วย
และการลงโทษก็อยู่ในนี้ด้วยได้หรือไม่ ผมบอกผมไม่ไว้ใจรัฐสภาโดยตรง ๆ อันนี้
จะปรานีปรานอมอย่างไรก็แล้วแต่ผมได้ทั้งนั้น

นายบวรศักดิ์ อุวรรณโณ : ขออนุญาตปรานีปรานอมอย่างที่ท่านอาจารย์
กรมพลเสนอน์ ก็อย่างนี้ได้ไหมครับ ในเรื่องการควบคุมตรวจสอบนโยบาย หากยังคง
อภิปรายไม่ไว้วางใจไว้ ก็ต้องกำหนดให้การอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลทำได้เฉพาะ
กรณีแถลงนโยบาย และการอภิปรายถึงพฤติกรรมส่อทุจริตหรือสื่อว่าร้ายผิดปกติ จะต้อง
มีการเสนอให้ดำเนินการตามกระบวนการในระดับที่ ๒ ด้วย คืออภิปรายได้แล้วคุณ
ต้องยื่นตามลำดับที่ ๒ อย่างที่ท่านอาจารย์กรมพลเสนอน์ว่า ผมขอ qualify เรื่อง
impeachment นิดหนึ่ง ระบบ impeachment ของอังกฤษ House of lord
ลงโทษอาญาเป็นศาลลงโทษอาญาเลย แล้วก็ถนัดด้วย แต่ impeachment ของอเมริกา
ถนัดอย่างเดียวกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต้องเอาผิดด้วย ที่นี้เหตุใดที่ใส่ศาล

คดีอาญาการเมืองเข้ามาด้วยเหตุผล ๒ - ๓ ประการ

ประการที่ ๑ กระบวนการยุติธรรมทอาญาปกติช้ามาก ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา หลายปีเลย

ประการที่ ๒ ระบบการสอบสวนใต้สวนโดยพนักงานสอบสวน แล้วอัยการใช้ไม่ได้กับคนที่มิตำแหน่ง มีอำนาจ มีอิทธิพลอย่างนี้ เพราะฉะนั้นถึงต้องทดแทนด้วยองค์กรพิเศษ แต่จะนั่นผมคิดว่าท่านอาจารย์สัจจิตไม่ได้ตั้งใจ ถ้าผมแก้อย่างที่กราบเรียนจะไปไหวไหมครับ

ประชาชน : ลองดูนะครับ แก่ตรงไหน

นายบวรศักดิ์ อูธรรมโณ : แก่ตรงระดับที่ ๑ บรรทัดที่ ๕ หลัง ฯลฯ

แล้ววงเล็บปิด และการอภิปรายตัดคำว่า ห้าม ออก การอภิปรายถึงพฤติกรรมส่อทุจริต หรือสื่อร้ายวญผิดปกติ ตัดคำว่า เว้นแต่ ออก จะต้องมีการเสนอให้ เติมหลังจะดำเนินการตามกระบวนการในระดับที่ ๒ ด้วย ตัดคำว่า แล้ว ออก คือตรงนี้หมายความว่า อภิปรายก่อนก็ได้แต่ว่าคุณต้องไปพิสูจน์กันในชั้นที่ ๒ ไม่ใช่ดำกันลอย ๆ เอาคนดีบาดแผลเต็มตัว แล้วยกมือแล้วก็ไม่มีอะไรเกิดขึ้น

ประชาชน : เอาไหมครับท่านพูดอย่างนี้

ศาสตราจารย์ กระมล ทองธรรมชาติ : และหากการอภิปรายไปสื่อถึงพฤติกรรมทุจริตหรือสื่อร้ายวญผิดปกติ เติมห่าง และหากการอภิปราย

นายสวัสดิ์ คำประกอบ : ผู้ลี้กจัด เรื่องถ้อยคำสำนวนอย่างละเอียดเลย

หมายความว่าเราจะเอาตามนี้เลย หรือว่าเข้าสภาใหญ่ก่อน

ประชาชน : ต้องเข้าสภาใหญ่ก่อน

นายสวัสดิ์ คำประกอบ : ฉะนั้นเราก็ไม่ต้องละเอียดละออ

ประชาชน : เขากำลังประนีประนอม

นายเดโช ส่วนานนท์ : กระผมเขียนอย่างนี้ออกจะ negative

กับ ส.ส. นิดหนึ่ง คือให้ได้ผลอย่างเดียวกันแต่ไม่จำเป็นต้องพูดใน ๓ บรรทัดแรก ได้ใหม่ คือพูด ๓ บรรทัดแรก สื่อให้เห็นว่าการอภิปรายไม่ไว้วางใจใช้ไม่ได้ ที่แล้วมาผมต้องเถียงตลอดเวลา บอกไม่ใช่คนดี ๆ แล้วใครมาป้ายสี ทุกครั้งที่มีการอภิปรายไม่ไว้วางใจมีมูลกรณีนั่นนั้น ไม่เคยปรากฏว่าเอาป้ายสีคนดี ๆ มาทั้งหมด ผมขอยืนยัน เพราะฉะนั้นถ้าเขียนตรง ๓ บรรทัดแรก ขัดความสะท้อนขอสภาผู้แทนราษฎรมันจะเกิดขึ้นทันที แล้วจะมีสิทธิไปบอกว่าเราเขียนรัฐธรรมนูญไปปักหัวใจใน เรื่องของการควบคุมการตรวจสอบรัฐบาล คือห้ามอภิปรายไม่ไว้วางใจ คำว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้จะเป็นการหมกเม็ดที่รุนแรงที่สุดกระผมคิดอย่างนั้น เขามีสิทธิที่จะบอกว่าคำที่ว่าทันที

เพราะว่าไปตัดหัวใจของระบอบการปกครองแบบรัฐสภา เพราะฉะนั้นถามว่าเขียนทำมา ๓ บรรทัดแรก เขียนเพื่อเน้นความไม่ชัดเจนของ ส.ส. อย่างนั้นหรือ

ประชาชน : คือจะให้ตัดผมกำลังพูดกับอาจารย์บวรศักดิ์ว่าตัดก็ตัด เอาอย่างนี้ได้ไหม การควบคุมตรวจสอบทางนโยบาย หากยังคงการอภิปรายไม่ไว้วางใจไว้ แล้วก็ตัดที่ส่งผลใจอาจารย์เดโชออกหมด แล้วมาถึง หากการอภิปรายถึงพฤติกรรม ส่อทุจริตหรือสื่อร้ายวัยผิดปกติ จะต้องมีการเสนอให้ดำเนินการตามกระบวนการในระดับ ๓ แล้ว โดยยังไม่จำเป็นต้องมีการข่มขู่ก็ได้

นายบวรศักดิ์ อุวรรณโณ : ไม่ต้องแล้วครับ เดี่ยวทะเลาะกันอีก เป็นว่าและหากการอภิปรายถึงพฤติกรรมส่อทุจริตหรือสื่อร้ายวัยผิดปกติจะต้องมีการเสนอให้ดำเนินการตามกระบวนการระดับที่ ๒ ด้วย

ประชาชน : อ่านแล้วอย่างนั้นครับ อาจารย์เดโชช่วยฟังนะครับ ระดับที่ ๑ การควบคุมตรวจสอบทางนโยบาย หากยังคงการอภิปรายไม่ไว้วางใจไว้ เพราะเราจะพูดกันในภาค ๓ จะให้มีไม่มี แล้วก็ตัดเอาหมดเลยจากนั้น ไปจนถึงความในวงเล็บ จนถึง ๗๗ ตัดหมดเลย ให้ถูกใจอาจารย์ แล้วมาขึ้นต้น หากการอภิปรายถึงพฤติกรรมส่อทุจริตหรือสื่อร้ายวัยผิดปกติ จะต้องมีการเสนอให้ดำเนินการตามกระบวนการในระดับที่ ๒ ด้วย ได้ไหมครับ พอใจไหม

นายเดโช สนวนานนท์ : ยังครับท่าน เพราะว่าการอภิปรายไม่ไว้วางใจว่าจะไปพูดในระดับที่ ๓ ว่าจะมีหรือไม่มี เราจะต้องข้อสรุปตรงนั้นว่าไม่มีหรือไม่มี ยังไม่ได้ เพราะผมคิดว่าการควบคุมการตรวจสอบนโยบายหากยังคง ตัดออก ครับ เพราะยังไม่รู้ว่าจะมีหรือไม่มี และผมยืนยันว่าต้องมีในส่วนที่ ๓ ไม่มีไม่ได้ จะตัดเรื่องการอภิปรายไม่ไว้วางใจไม่ได้เด็ดขาดเป็นตายก็ไม่ได้ เพราะฉะนั้นก็เขียนแต่ระดับที่ ๑ การอภิปรายถึงพฤติกรรมส่อทุจริต ให้ดำเนินการ

ประชาชน : หากยังคงการอภิปรายไม่ไว้วางใจ หากหมายความว่า เขาเปิดว่าถ้ามี ถ้าใครจะมีบางคนเขาอยากไม่มีไปปิดปากเขา ไปพูดในภาค ๓ ได้ แต่เวลานี้กรรมการบอกว่าถ้าจะมี ถ้าจะมีขอให้ดำเนินการอย่างนั้นเท่านั้นเองครับ

นายวิสุทธิ์ โพธิแท่น : เอาอย่างนี้ได้ไหมครับ การควบคุมตรวจสอบทางนโยบาย แล้วก็ตัดออกหมดเลย แล้วก็มาเริ่มว่า หากมีการอภิปรายถึงพฤติกรรม ส่อทุจริตอย่างก็แก้มือก็เท่ากับว่าเราซึ่งไม่มีข้อสรุปว่า จะมีการอภิปรายไม่ไว้วางใจหรือไม่มี แต่ถ้าเราไปเน้นที่ว่าถ้าอภิปรายไม่ไว้วางใจในทางทุจริตให้ทำอย่างนี้จะดีไหมครับ จะได้หมดปัญหาไปเลย

ประชาชน : ถ้าอย่างนี้การตรวจสอบทางนโยบายหากการอภิปราย

ไม่ไว้วางใจต้องเติมนะครับ

นายบรรศักดิ์ อุวรรณโณ : เขียนอย่างนี้ได้ไหมครับ การควบคุมตรวจสอบทางนโยบาย หากแก้เป็น ถ้า ไปเลย ถ้ายังคงการอภิปรายไม่ไว้วางใจไว้ การอภิปรายไม่ไว้วางใจที่เกี่ยวกับพฤติกรรมส่อทุจริตหรือร่ำรวยผิดปกติ จะต้องมีการเสนอให้ดำเนินการตามกระบวนการในระดับที่ ๒ ด้วย

นายเดโช สนวนนนท์ : ทำไม่ถึงต้องถ้าละครับ ก็ไปสรุปว่าต้องมีผมยืนยันว่าต้องมี จะเอาข้อผูกพันของที่ ๓ ซึ่งทำมาพูดมาผูกมัดตรงนั้นทำมาตัดเลยประโยชน์ต่างหากแล้วก็ขึ้นว่า หากการอภิปรายถึงพฤติกรรมอย่างนี้เชื่อกว่าไปเลย โดยไม่สัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับเรื่องการอภิปรายไม่ไว้วางใจเลย

ประธาน : ถ้าจะแก้กันผมต้องพูดยืนยันไว้ ณ ที่นี้ คือจะไปบอกบอกว่าเราแน่ใจว่าการอภิปรายไม่ไว้วางใจเท่ากับปิดประเด็น ที่คนเขาจะเสนอซึ่งบางทีอาจจะไม่ใช่ผม ผมไม่ได้อยู่ฝ่ายโน้นฝ่ายนั้นะครับ แต่ถ้าว่าเมื่อที่ท่านอาจารย์เดโชพูดเราแน่ใจได้ว่าต้องมีเห็นจะไม่ใช่ ถ้าประชาชนเขาไม่เอา ยังไม่มีอะไรที่แน่ใจสำหรับการร่างรัฐธรรมนูญนี้เลย จริงอยู่เป็นความคิดหรือความมั่นใจของอาจารย์เดโช หรือหลายท่านอาจจะเห็นด้วย แต่ถ้าว่าไม่มีท่านจะตัดก็ได้ แต่ถ้าว่าจะต้องไปพูดกันภาค ๓ แล้วจะไม่ใช่มีข้อสรุปไม่ใช่ pre-conclusion ว่าต้องมี เพราะว่าการร่างรัฐธรรมนูญคราวนี้ไม่มี pre-conclusion สักข้อเดียว ผมขอเรียนว่าอย่างนี้ อันนี้ถึงแม้ว่าท่านจะมีความรู้สึกรุนแรงอย่างไรก็ตาม เวลาที่คณะอาจจะมึนอะไรที่แตกต่างกัน แล้วถ้าจะชี้ขาดกันอย่างไรก็แล้วแต่สภาฯ แล้วก็แล้วแต่รัฐสภา แล้วแต่ประมุขมติ ผมขอรับรองว่าอย่าพูดกันว่าต้องมี เรารู้แล้วว่าต้องมีไม่มีเรารู้เลย ไม่มีใครรู้ว่าร่างรัฐธรรมนูญจะออกมาในเรื่องนี้อย่างไร ต้องขอรับรองอย่างนั้นนะครับ แต่ว่ารู้ว่าท่านอาจารย์เดโชท่านเด็ดขาดในเรื่องนี้ ผมรู้ แต่ถ้าว่า จะบอกว่าสภาร่างฯ หรือการร่างรัฐธรรมนูญต้องมีมันตอบไม่ได้ครับ

นายเดโช สนวนนนท์ : มันมีอยู่แล้ว แล้วหากเราบอกว่าหากจะไม่มีเท่ากับบอกว่าไม่มี

ประธาน : อย่างไรก็เอา แต่ถ้าว่าท่านจะยืนยันว่าต้องมีต่อไป เป็นความยืนยันของท่านได้

นายเดโช สนวนนนท์ : ผมไม่ได้ยืนยันแต่ตัดคำว่า หาก หรือ ถ้า ออกไปโดยไม่มีที่น่าว่าจะมีหรือไม่มี อันนี้ที่น่าว่าจะไม่มี

ประธาน : ฉะนั้นเอาตามอย่างอาจารย์วิสุทธี

รองศาสตราจารย์สุทัศน์ โทธิยทัศน์ : ผมเสนอคำอย่างนี้ครับ การควบคุมตรวจสอบทาง
นโยบายหากมีการอภิปรายไม่ไว้วางใจ แล้วก็ต่อจากตั้งแต่นี้ที่แก้เมื่อ ก็จะไม่มีข้อสรุปล่วงหน้าเลยว่า
มีหรือไม่มี

ประชาชน : ครับ เป็นกลางไปเลย เอาอย่างนี้ครับ ระดับที่ ๑ การควบคุมตรวจสอบ
ทางนโยบาย แล้วตัดหมดเลยนะครับ หากมีการอภิปรายไม่ไว้วางใจถึงพฤติกรรมส่อทุจริตหรือสื่อว่า
ผิดปกติก็น่าจะมีการเสนอให้ดำเนินการตามกระบวนการในระดับที่ ๒ ด้วย โดยยังไม่จำเป็นต้องมีการ
ชี้มูลก็ได้ แล้วไม่ต้องมีชี้ใหม่ครับ

ศาสตราจารย์บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : ไม่ต้องมีแล้วครับ ระดับที่ ๒ ด้วย แต่นั่นก็พอ

ประชาชน : พอใจแล้วชี้ใหม่ครับ

นายเดโช สนวนนนท์ : พอใจมากครับ

ประชาชน : แล้วอาจารย์สุจิตพอใจไหมครับ น่าจะพอในระดับ

ศาสตราจารย์สุจิต บุญบงการ : ผมไม่ว่าอะไรในระดับ ก็คือยอมในระดับ เป็นแค่เพียงต้องการจะ
Make it clear ตรงนี้ ไม่มีการต่อความยาวสาวความยืดแล้วนะครับ คือหมกตงการจะบีบประเด็น
ของหมกอันเดียวระดับ คือประเด็นไม่ไว้วางใจแล้วหมกพอใจตรงนั้น ประเด็นว่า Impeachment
จะให้รัฐสภาเป็นผู้ทำหรือไม่หมกก็ไม่คิดใจอีก ถ้าที่ประชุมคิดว่ายังคงให้รัฐสภา ฟังเสียงคณะที่ประชุม
ก็อยากจะให้รัฐสภาเป็นผู้ทำอยู่หมกไม่ขัดข้อง เป็นแต่เพียงว่าหมกต้องการจะชี้ว่าตุลาการคดีอาญาน่าจะ
ทำหน้าที่ Impeachment ได้แล้วทำได้ดีกว่าด้วย แล้วอาจจะ Impeach คนได้ด้วย ถ้าให้รัฐสภา
Impeach หมกมั่นใจ Impeach ไม่ออกเลยระดับไม่มีทางทำได้ เพราะการเมืองเข้ามาพิพันเฮอะ
เท่านั้นเอง

ประชาชน : ที่ประชุมก็รับข้อสังเกตท่านไว้แล้วกันครับ อาจารย์มีอะไรอีกครับ

นายแก้วสรร อติโพธิ์ : เนื่องจากสิ่งที่เราจะวิเคราะห์หรือออกไปต่อหน้านักเรียนตอน

ทางอำนาจตุลาการเขาพอสมควร แล้วเขาอยู่ในระหว่างกระสับกระส่ายอารมณ์ไม่มีสื่อโฆษณาคณะ
ด้วย เรื่องตุลาการคดีอาญา ท่านโฆษกหรือผู้แถลงโปรดระมัดระวังเขาอาจจะบอกว่านี่คือการเอาอำนาจ
ตุลาการเอามาอีกแล้ว แล้วที่อาจารย์สุจิตเห็นว่าตุลาการคดีอาญาน่าจะเป็นผู้ Impeach เพราะว่ามี
ส.ส. ส.ว. อยู่ในนั้นด้วย เป็นผู้พิพากษาคือ หมกได้พลิกพินัยครับ

ประชาชน : คือรู้สึกว่าการโฆษกพูดไปแล้วครับเมื่อวันพฤหัสบดีเย็น เรื่องเหล่านี้พูด
หมดแล้ว

นายคลิน บุญสุวรรณ : ผมไม่มีทางที่จะไปพูดอย่างอื่นได้ หมกพูดตามเอกสารนี้ครับ

นายแก้วสรร อติโพธิ์ : ผมเพียงแต่ว่าโปรดระวังตรงนี้ คำถามหรืออะไรมันรัดกุม
เข้ามาได้ แต่ถ้าพูดไปแล้วก็เตรียมรับก็แล้วกันแล้ว

ประชาชน : พูดไปแล้วผมก็ไม่ทราบว่ามีอะไรเกิดขึ้นหรือไม่ แต่ว่าพูดแล้ว ก็จริงพูด เป็นเรื่องกระบวนการนี้ก็พูดแล้วใช้ใหม่ครับ ผมขอแค่ให้พอก่อนนะครับ

พลเอก สมคิด ศรีสังคม : ผมขอเขียนถามเพื่อความเข้าใจคำว่า นักการเมือง ที่เรา พูด ๆ กันนี้ การลงโทษการอะไรลงโทษนักการเมืองที่มีอยู่ในคณะรัฐบาลใช้ใหม่หรืออยู่ในองค์การ แต่ว่า คนที่อยู่ข้างนอก อย่างผมเวลานี้ผมบอกผมเป็นนักการเมือง

ประชาชน : คราวที่แล้วเราใช้คำว่า ผู้ที่ดำรงตำแหน่งการเมือง ที่จริงคำพูดนั้นคำว่า นักการเมือง เช่นท่านก็ยังอยู่เป็นนักการเมือง แต่ท่านไม่มีตำแหน่งแล้วในสภาก็ไม่มีอะไรก็ไม่ มี ผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองครับ ที่เหลืออยู่นั้นเรามีเรื่องศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง ผู้ตรวจการ แผ่นดินรัฐสภา ผมขออนุญาตให้ท่านอาจารย์สมคิดซึ่งเป็นผู้ดูแลเรื่องศาลปกครองท่านเป็นคนพูด ท่านเสนอ เปเปอร์ไว้แล้ว ขอเชิญอาจารย์สมคิดครับ

รองศาสตราจารย์สมคิด เลิศไพฑูริย์ : ผมมีหน้าเดียวและขออนุญาตชี้แจงสั้น ๆ ครับ ปัญหาเรื่องศาลปกครองเป็นปัญหา เรื่องสำคัญซึ่งยังเป็นปัญหาอยู่ในปัจจุบัน แต่ว่าเป็นเรื่องที่เราต้อง ทำงานกันคงต้องมีจุดยืนท่าทีออกไป คณะทำงานก็ได้คุยกันในจุดเริ่มต้นว่าจะร่างในทิศทางไหน ก็คุยกัน ประเด็นแรกก็คือ เรื่องของการว่าจะ เป็นศาลเดี่ยวหรือศาลคู่ เรื่องนี้เป็น เรื่องสำคัญที่ต้องวางหลักการก่อน คณะทำงานก็มีความเห็นร่วมกันว่าจะ เป็นศาลคู่ต่อไปโดยผมคิดว่าสรุปมี ๓ ประเด็นใหญ่ ๆ ๑. คือ เรื่องของวิวัฒนาการที่ผ่านมาของเราเองตั้งแต่ เรื่องการตั้งกรรมการวินิจฉัย เรื่องราวร้องทุกข์ขึ้นมา รวมถึงนโยบายของรัฐบาลสมัยรัฐบาลชวน รัฐบาลชวลิตเองก็ตาม นี่เป็นประเด็นแรก ประเด็นที่ ๒ ก็คือระบบกฎหมายของเราเป็นระบบ Civil Law ประเทศที่ Civil Law ทั้งหลายก็มีระบบศาลคู่ หรือหลายศาลเกือบทั้งนั้น บ้านเราก็มีศาลทหารอยู่แล้ว จะมีศาลรัฐธรรมนูญอีกด้วยซึ่งก็เป็นระบบ หลายศาลอยู่ ประเด็นสุดท้ายก็คือรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีบทบัญญัติ เรื่องระบบศาลคู่อยู่ ความจริงเขียน เรื่องศาลยุติธรรม ๓ มาตราเท่านั้นเองคือมาตรา ๑๙๒ กับมาตรา ๑๙๓ ในขณะที่เขียนเรื่องศาลปกครอง อยู่ ๓ มาตรา มาตรา ๑๙๔ ๑๙๕ ทวิ และ ๑๙๖ ตวิ ผมก็เริ่มต้นจากตรงนั้นว่าจะ เป็นศาลคู่ก็เลยร่างมา ว่าปัญหามีอยู่ ๔ ปัญหาหลักอัน ปัญหาแรกก็คือ เรื่องอำนาจหน้าที่ของศาลปกครองว่าจะมี เช่นไร ก็มี การพูดคุยกันว่าความ เข้าใจ เรื่องอำนาจหน้าที่ของศาลปกครองนั้นยังมีข้อขัดแย้ง หลายฝ่ายเข้าใจว่า ศาลปกครองจะไปแย้งงานศาลยุติธรรมทำทั้งหมด ความจริงแล้วอำนาจหน้าที่ของศาลปกครองนั้น มีจำกัดค่อนข้างมาก ก็พยายามจะเขียนตรงนั้นไว้ ประเด็นที่ ๓ คือ เรื่ององค์ประกอบของคณะกรรมการ ตุลาการศาลปกครอง พยายามให้ชัดเจนว่ามี เรื่องนี้อยู่ในรัฐธรรมนูญ ประเด็นที่ ๓ คือ เรื่องหลักประกัน ความอิสระซึ่งไม่มีเพียงพอ เรื่องการโยกย้ายเลื่อนตำแหน่งต่าง ๆ แล้วประเด็นสุดท้ายคือเรื่องความ เชื่อมโยงกับประชาชน

ในประเด็นแรกเรื่องของการกล่าวถึงอำนาจหน้าที่ของศาลปกครองผมก็ได้นิยามไว้แล้ว โดยพยายามนิยามกว้าง ๆ ไว้ไม่ใช่คำทางกฎหมายโดยตรงนัก แต่ว่าโดยสรุปก็คือว่าดีปกครองนั้น

ไม่ใช่คัดทุกคดีที่เจ้าหน้าที่ของฝ่ายปกครองไปเกี่ยวข้อง แต่เป็นคดีที่ศาลปกครองจะเพิกถอนการกระทำ
ของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือตีบุคคลตามกฎหมายหรือนั้นในกรณีที่มีการกระทำนั้นไปประเมิดกฎหมาย แล้วก็
มีผลกระทบต่อกัน คงไม่ใช่ทุกคดีที่หน่วยงานของรัฐไปเกี่ยวข้องแล้วเป็นคดีปกครองทั้งหมด ตรงนี้
ต้องเคลียร์ความเข้าใจกันนิดหนึ่ง

ประเด็นที่ ๒ เรื่ององค์ประกอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง ผมเขียนไว้มี
ทั้งหมด ๑๒ คน ก็ให้เท่ากับจำนวน ก.ต. ของศาลยุติธรรม ในหัวข้อ ๓.๒.๒ นี้ความจริงผมแย้ง
มาให้คณะตุลา แต่ตกไปนิดหนึ่งว่า คณะกรรมการตุลาการศาลปกครองนั้นจะเป็นคณะกรรมการตุลาการ
ในศาลอื่นไม่ได้อีก คือห้ามเป็น ก.ต. ซ้ำกันในหลาย ก.ต.

แล้วก็ประเด็นที่ ๓ ก็คือเรื่องของการโยกย้าย การเลื่อนตำแหน่งต้องได้รับความเห็นชอบ
จากผู้พิพากษาของศาลปกครองเสียก่อน

ส่วนประเด็นสุดท้ายก็เรื่องความเชื่อมโยงกันประชาชน สมมติพยายามให้ศาลปกครอง
มีความเชื่อมโยงกันประชาชนโดยให้ประชาชนศาลปกครองสูงสุดต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา
นอกเหนือจากภาวได้ความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองแล้ว นอกจากนี้ใน ก.ต.
เองก็มีผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกผสมไว้ ๒ คน ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเลือก ๑ คน และวุฒิสภาเลือก
๑ คน ก็ขอเสนอภาวที่ว่า ๆ ก็ขอเชิญอภิปรายผมจะชี้แจงเป็นประเด็น ๆ ไป ในเอกสารผมขอเพิ่ม
๓.๒.๒ นี้เพิ่มว่า คณะกรรมการตุลาการศาลปกครองจะดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการตุลาการ
ในศาลอื่นไม่ได้ เป็นย่อหน้าหลังข้อ ๓ ครับ คือแยก ก.ต. ให้เห็นชัดเจนว่ามี ก.ต. หลาย ก.ต.
ในหัวข้อ ๓.๒.๕ ตอนบรรทัดสุดท้าย นอกเหนือจากความเห็นชอบของคณะตุลาการศาลปกครอง
ผมขอเติมคำว่า กรรมการ เป็น คณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง

ประชาชน : เอกสารนี้ท่านกรรมาธิการมีทุกคนแล้วนะครับ ถ้ามีแล้วเชิญครับ

นายสวัสดิ์ คำประกอบ : ขอถามกรรมาธิการว่า เราจะบัญญัติศาลปกครองลงไป
รัฐธรรมนูญ เราจะเขียนอย่างไรที่ท่านกรรมาธิการเสนอเข้ามาหาขอความว่า แยกออกไปจาก
กระทรวงยุติธรรม หรือไม่แยกออกไปจาก ก.ต. ของศาลปัจจุบันนี้ แยกเป็นอีก ก.ต. หนึ่ง
เป็นคนละศาลเลขที่ใช้ไหมครับ ระบบศาลนี้ ถ้าไปอย่างนั้นมันจะไปกระทบกระเทือนกรณีที่เรากำลัง
จะไว้ทุกชั้นกันไหม หรือจะไปเพิ่มให้เขาไว้ทุกชั้นกันหนักขึ้น ขอคำอธิบายด้วยว่าเราจะไปแนวไหน

นายฉันทน์ บุญสุวรรณ์ : บังเอิญท่านสวัสดิ์ผู้ตั้งตรงนี้ทำให้ผมนึกถึงว่าที่เราได้เคย
ตกลงกันไว้ว่าเอกสารการทำงานทั้งหมดเป็นเอกสารที่ใช้เฉพาะในห้องประชุม ทั้งนี้บังเอิญมีกรรมาธิการ
หลายท่านเดินเข้าเดินออกอยู่ตลอดเวลา ปัญหาที่ท่านกรรมาธิการแก้วสรรเป็นห่วง ไม่ทราบที่ท่าน
เอาตีออกไปหรือเปล่า เพราะฉะนั้นขออนุญาตให้ท่านประธานกรรมาธิการทุกท่าน เมื่อมีกรรมาธิการอื่น
เข้ามาเพราะว่ามีเรื่องศาลปกครอง คือสิ่งที่ท่านสวัสดิ์กำลังเป็นห่วงอยู่ครับ มันก็ตรงกับที่เราเคย
ได้ตกลงกันไว้

ประธาน : ท่านประธานอานันท์ท่านเตือนแล้วว่าเอกสารอย่าไปออก ถ้ายังไม่ถึง
ยังไม่แจกผ่านท่านโฆษก เมื่อตกลงแล้วที่ประชุมผ่านแล้วจึงผ่านท่านโฆษก แต่เอกสารเรื่องศาลปกครอง
นี้ยังไม่ได้เปิดเผย ท่านสมคิดจะมีอะไรไหมครับ

พลเอก สมคิด ศรีสังคม : ผมอยากจะฝากไว้อย่างนี้ การพิจารณาของเราไม่ว่ากรณีใด
ก็ตามทั่ว ๆ ไป เราควรที่จะมีความเป็นอิสระในการที่จะพิจารณาได้อย่างเต็มที่ว่าเราควรจะมี
อะไรไว้ในรัฐธรรมนูญ เราไม่ต้องไปคำนึงว่าปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นข้างนอกมันจะมีอย่างไร จะไปห่วง
ทำไมครับ คุณสวัสดิ์ครับไม่ต้องห่วง เดี่ยวนี้อย่างที่ผมเคยเรียนมาแล้ว ผู้พิพากษาจะและต้องไม่ได้
เสียแล้ว จะเป็นอะไรล่ะครับ เป็นองค์อิสระไม่มีใครที่จะไปทำอะไรได้ ทำอะไรได้ตามชอบใจ
ถ้าจะว่าอย่างนี้ใครจะมาคัดค้านไม่ได้ ข้าจะไปที่ทุกขละเป็น เรื่องของข้า ถ้าใครนึกการเมืองต้องคิด
ในศาลแล้วมันจะพิพากษาอย่างไรก็ได้ อย่างนั้นหรือครับ เราจะต้องไปคำนึงถึงอะไรในเรื่องนี้ เรามี
อำนาจที่จะบรรจุลงในรัฐธรรมนูญว่าศาลยุติธรรมนี้ควรจะเป็นอย่างไร กระบวนการยุติธรรมของเรา
ในขณะนี้ใช้ได้แล้วหรือ แล้วเราจะปล่อยให้เป็นไปอย่างนี้หรือ เราจะไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงให้มันดีขึ้น
หรืออย่างที่เขามองว่าเราจะรักษาอำนาจศาลและสถาบันศาลด้วยชีวิตหรือไม่ ต้องรักษาอำนาจความ
ยุติธรรมหรือกระบวนการยุติธรรมไว้ด้วยชีวิตนะครับ เพราะฉะนั้นไม่ต้อง เราจะพิจารณาอะไรพิจารณา
ได้เต็มที่เลขานห้องนี้คือเกรงใจใครทั้งนั้น เรามีอิสระอย่างเต็มที่ ผมขอฝากไว้อย่างนั้นครับ

นายสวัสดิ์ คำประกอบ : คือว่าเราได้กลัวใครหรือครับ คือที่ผมพูดถึงเรื่องนี้เรา
จะตกลงกันวันนี้เลขใช้ใหม่ศาลปกครองจะอยู่อย่างไรอย่างนั้นวันนี้เลขใช้ใหม่ครับจะได้ว่ากัน

ประธาน : ต้องเรียนนี้แจ้งว่าคือเราไม่เคยตกลงกันเรายังมีข้อตกลงเด็ดขาดไม่ได้
นี่เป็นกรอบของประเด็นปัญหาและหลักการซึ่งจะนำเสนอสภาฯข้างเพื่อส่งไปให้รับฟังจากประชาชน
ยังไม่มีการเป็นสรุปแน่นอนครับ

นายสวัสดิ์ คำประกอบ : ที่ท่านอาจารย์เสนอมารู้สึกว่าการศาลปกครองจะไม่เกี่ยวข้องกับ
กับศาลปัจจุบันแล้ว ที่นี้ถ้าหากว่าผมจะมีความเห็นว่าศาลปกครองมันก็เป็นศาลอันหนึ่งเหมือนศาลคดีเด็ก
เหมือนศาลภาษีอากร มันก็น่าจะขึ้นอยู่กับ ก.ต. ปัจจุบันนี้ ถ้าเสนอไปอย่างนั้นความเห็นก็ไม่ตรงกัน
เราจะเสนอความเห็นทั้ง ๓ อย่างนี้ไปสู่ประชาชนไทย คือผมมีความเห็นเป็นส่วนตัวเพราะเหตุผลใน
สภามาหลายครั้งว่าผมอยากจะให้ศาลเป็นเอกภาพ อย่างผมสมมติว่าเราจะไปเกรงทำไมศาลอะไรนี้
แต่เราอยากจะให้ศาลนี้ได้รับเกียรติสูงคือเอาเกียรติค่า ถ้าเราไม่ค่าจะเอียง เราต้องค่าว่าเป็นผู้
วิเศษสุดอะไรก็แล้วแต่ ท่านก็ภาคภูมิใจด้วยเกียรติทำอะไรดีไม่เป็น เราต้องการจะเป็นอย่างนั้น
ถึงอยากจะทำอยู่เป็นเอกภาพ แต่ที่เราจะเสนอเป็น ๒ แนวความคิดได้ไหม หรือเราจะต้องรวม
แนวความคิดอันเดียวกันให้ได้ หลอมให้ได้ ผมก็จะได้ยอมหลอมด้วย

ประธาน : เท่าที่เราเคยปฏิบัติมาเมื่อภาคแรกเรื่องสิทธิพลเมือง ท่านประธานอานันท์
ท่านเคยขอไว้ว่าเมื่อเข้าสภานี้ก็ไม่อยากให้กรรมการเกิดการแตกแยกกัน นี้กระผมอยากจะเรียน

ไว้เท่านั้นครับ แต่ว่าเฉพาะเรื่องศาลปกครองมันก็ตกอยู่แล้ว แล้วถ้ายังไปตกในสภาบ้างก็ อีก แล้ว
ตกในคณะกรรมการอีกผมว่ามันจะช้าหนัก ผมว่าถ้าเผื่อจะหลอมได้อาจก็ยอมหลอมเสียดีไหม

นายพงศ์เทพ เทพกาญจนา : ผมเองจริงๆ แล้วผมอยากจะได้เห็นความคิดเห็น
เพราะว่าวันพรุ่งนี้จะเป็นวันที่ทางร่างของที่ทางอาจารย์ผลิตไปร่วมเป็นกรรมการพิเศษจะเข้าไป
ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี ซึ่งแน่นอนที่สุดตอนนี้ปัญหาต่าง ๆ ในเรื่องของศาลปกครองจะอยู่ที่รัฐบาล
ซึ่งรัฐบาลเองทางออกของอาจจะมันครบถ้าเกิดจะไปแก้มีการพูดกันในแง่ที่ว่าจะให้สิทธิทางฝ่ายตุลาการ
ที่จะมีการทรมานสิทธิวิสามัญอยู่ในจำนวนพอสมควรก็อาจจะพอที่จะลดความวุ่นวายตรงนั้นได้ระดับหนึ่ง
ทันทีถ้าเกิดเราพิจารณาเรื่องศาลปกครองกัน ที่นี้ผมจะพูดก่อนที่อาจารย์สมคิดจะชี้แจง ถ้าเผื่อเราพูด
เรื่องศาลปกครองกันในวันนี้แล้วก็มีมติกันไปในวันพรุ่งนี้ซึ่งเพิ่มความวุ่นวายของเรื่องพวกนี้เพิ่มขึ้น
เพราะคนเข้าเขาก็ได้รับทราบมติของสภาบ้างตรงนี้ ซึ่งแน่นอนที่สุดถ้าเกิดตามแนวที่อาจารย์สมคิดที่ว่า
หรือตามแนวรัฐธรรมนูญปัจจุบันมันจะเป็นศาลคู่แน่นอน แล้วก็มันก็จะเกิดการ ตีฆ้องง่าย ๆ เราไม่กลัว
ว่าใครจะว่าเรา แล้วผมเองก็ไม่เห็นด้วยผู้พิพากษาจะไปประท้วงอะไร ผมเองก็เดือนเพรศพวก
อยู่เสมอ ฉะนั้นผมว่ามันไม่ต่อประโยชน์อะไร การให้ความคิดเห็นเป็นสิ่งที่ดี แต่การที่เฉพาะใส่ชุดดำ
นั้นท่านอาจรัฐมนตรีก็ยังไม่เดือดร้อนอะไร จะใส่ก็ใส่ไป แต่ผมว่าตรงนี้เองผมไม่อยากจะให้มีแรง
อะไรมาสู้กับสภาบ้าง ในวันพรุ่งนี้ เราสามารถที่จะพิจารณาประเด็นนี้หลังจากที่รัฐบาลตัดสินใจ
ในวันพรุ่งนี้ได้โดยในวันพฤหัสบดีซึ่งอยู่ในเวลาของเรา ผมคิดว่าน่าจะดีกว่าหรือเปล่าครับ

ประธาน : ผมขอชี้แจงนิดเดียวครับ มันเป็นเรื่องบังเอิญจริงๆ เรื่องที่อ้างมี
๓ เรื่อง คือเรื่องศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง ผู้ตรวจแผ่นดินรัฐสภา คราวนี้ศาลรัฐธรรมนูญเป็น
ท่านอาจารย์โกเมท ที่นี้ท่านอาจารย์โกเมทท่านเขียนบันทึกมาว่าท่านมาไม่ได้ท่านเกิดสอนที่รามฯ
ที่นี้อาจารย์สมคิดท่านมา วันนี้ผู้ตรวจการแผ่นดินรัฐสภาที่มีอยู่ที่คุณณิณหมัก เรายังไปหน่อยก็ขาดความ
รอบคอบว่ากำลังเข้ามาในยามหัวเลี้ยวหัวต่อท่านจะเอาอย่างไร คุณณิณว่าอย่างไรครับ

นายอลิณ บุญสุวรรณ : ผมก็เห็นด้วยระดับถ้าหากกรณีที่ผมตีหรือมีท่าทีอย่างไรมาก่อนข้าง
ชัดเจนจากคณะกรรมการออกไป แล้วก็บังเอิญไปกระทบถึงปฎิธิธิที่ภายนอกในเวลานี้อาจจะ
ผลเสียได้ แต่ในเวลาเดียวกันนั้นการทำงานของคณะกรรมการนั้นมันไม่จำเป็นต้องมาชะงัก คิดว่าเรา
ดำเนินการพิจารณาไปเรื่อย ๆ แต่ส่วนที่ว่าจะพูดหรือไม่พูดมันก็อยู่ที่ผม ถ้าที่ประชุมไม่ให้พูดผมก็ไม่พูด
ตรงนั้นผมว่าเราสามารถที่จะทำได้ แต่ว่าถ้าจะไม่ให้ทำอะไรเลยแล้วก็รอไปจนกว่าที่รัฐบาลเขาตกลง
อันนั้นเสรีก็คงไม่ได้ครับ

นายเคโซ ส่วนานนท์ : กระผมขอตั้งข้อสังเกตบนเอกสารทำงานขณะนี้ก่อนที่เราจะ
พิจารณาไป ต้องขอทราบขอประธานอีกซึ่งตั้งข้อสังเกต เพราะว่าผมกลัวว่าจะไม่เกิดความสมนัยกัน
คือไม่เกิด Consistency ระหว่างเอกสารการทำงานส่วนที่ ๑ กับส่วนที่ ๒ ในส่วนที่ ๑ ในเรื่อง
สิทธิของบุคคลเราพูดกันถึงว่าจะอะไรที่บัญญัติไว้แล้วในรัฐธรรมนูญที่แล้ว ๆ มาเราจะไม่พูดถึง เรา

ไม่ตั้งประเด็นเพื่อไปถามประชาชน ในส่วนที่เราจะตั้งประเด็นไปถามประชาชนในส่วนที่ยังไม่ได้บัญญัติไว้ไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับใด ๆ เพราะฉะนั้นตรงนั้นที่มันค่อนข้างบอกว่า เนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันให้เป็นศาลคู่ กระผมก็ไม่แน่ใจว่าเป็นศาลคู่หรือไม่ ศาลคู่ เพราะฉะนั้นสิ่งที่ควรจะต้องถามตรงนั้นว่าควรจะเป็นศาลคู่เดียวหรือไม่แต่กันที่จะมาพูดถึง เรื่องศาลคู่ที่มีอยู่ในรัฐธรรมนูญปัจจุบัน ตรงนั้นผมไม่แน่ใจว่า ท่านมีความว่าศาลคู่ขอให้เราปัจจุบันถูกต้องหรือไม่ จริงหรือไม่ผมไม่แน่ใจ เพราะว่ามีฟังจากท่านสวัสดิ์ เมื่อสักนี้ก็ยังแสดงความกังวลอย่างเช่นกันว่าในระบบศาลปัจจุบันอาจจะ เป็นศาลเดี่ยวก็ได้ มีความเป็นเอกภาพ อย่างไรก็ตามเอกสารฉบับนี้เป็นการผลิตในสิ่งที่บัญญัติอยู่แล้วในรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ กระผมได้ตรวจไปแล้ว เพราะฉะนั้นก็ไม่จำเป็นประเด็นที่จะตั้งไปถามประชาชน ถ้าตั้งไปถามประชาชนเท่ากับเป็นการที่ประชาชนบอกเราเองเอาข้อนี้ข้อนั้นก็ตั้งประเด็นถาม กระผมคิดว่าเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาอย่างนี้ในเรื่องนี้ไม่ควรจะจุดประเด็นว่าอย่างนั้น ถ้าหากว่ามีความอย่างที่ผมบรรยายเรื่องตั้งข้อสังเกตตรงนี้เราก็ไม่ต้องพิจารณา ถ้าคิดว่าไม่ควรเรื่องศาลเดี่ยวก็ไม่ต้องพูดเรื่องนี้ก็ไม่เป็นประเด็นปัญหาอะไรของบ้านเมือง กระผมไม่ทราบว่าจะตั้งข้อสังเกตนี้จะออกมากไปหรือเปลว แต่ว่าเอกสารที่บัญญัติไว้บอกว่าเป็นฉบับที่ ๑ อะไรที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับแล้ว ๆ ที่ผ่านมานั้นก็ยังไม่ปรากฏในข้อเสนอกับกระผมพูด

รองศาสตราจารย์สมคิด เลิศไพฑูรย์ : ผมเห็นด้วยกับท่านคลื่นคิดว่าความจริงถ้ากลัวว่าจะมีปัญหากับวันพรุ่งนี้ผมคิดว่าเราก็ไม่จำเป็นต้องแถลง แต่ผมคิดว่าน่าจะทำงานไปเลยก็คุ้มกันไว้ว่าจะเอาอย่างไร ส่วนวิธีการที่จะแถลงหรือไม่แถลงคงมีวิธีการที่จะคุยกันได้ว่าเราจะทำอย่างไร นี่ประเด็นยกประเด็นที่ ๒ ผมขอชี้แจงคร่าวๆ ว่าถ้ารัฐธรรมนูญในอดีตที่ผ่านมา มี ฉบับเท่านี้ที่เขียนถึงศาลปกครองคือปี ๒๕๑๗ กับปี ๒๕๓๕ คือฉบับปัจจุบัน ปี ๒๕๑๗ นี้ก็เป็นระบบศาลคู่ เขียนเรื่องศาลปกครองแยกต่างหากจากศาลยุติธรรม ฉบับปี ๒๕๓๕ ฉบับปัจจุบันนั้นอิงชัดเจนใหญ่ อย่างที่ผมได้เขียนแล้วว่าฉบับปัจจุบันนั้นพูดถึงศาลยุติธรรม ๒ มาตราและกับ และพูดถึงศาลปกครอง ๓ มาตราด้วยกัน มาตราอื่น ๆ เป็นมาตราร่วมกันระหว่างศาลปกครองกับศาลยุติธรรม เพราะฉะนั้นมันชัดเจน เรื่องเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ผ่านมาทั้งปี ๒๕๑๗ แล้วก็ปี ๒๕๓๕ ว่าคงไม่มีใครเถียงว่าเป็นเรื่องของระบบศาลคู่ เพียงแต่ว่าที่ไปตีความก็ไปตีความพยายามให้เห็นว่ามันรวมกันได้ แต่จริง ๆ แล้ว ๒ มาตราแรกที่พูดถึงศาลยุติธรรม และ ๓ มาตราที่พูดถึงศาลปกครอง มาตราที่พูดถึงศาลปกครองมากกว่ามาตราที่พูดถึงศาลยุติธรรมเสียอีกในรัฐธรรมนูญ

ประธาน : ผมคิดว่าเรื่องศาลปกครองเราก็คงจะต้องดำเนินการต่อไป อย่างเดียวกับที่คุณคลื่นพูด เราจะไม่มารอไม่ได้ และการพิจารณาของเราที่ค่อนข้างไป แต่ว่าอย่างที่คุณอาจารย์พงศ์เทพพูดมานั้นมันไปยังมีอุปสรรคกับเหตุการณ์วันพรุ่งนี้ เราอาจจะขอรับรองว่าแล้วแต่ในที่ประชุมนี้ นะครับว่าท่านโฆษกขอไม่ต้องพูด ผมอาจจะเขียนสำหรับท่านประธานกรรมาธิการท่านอื่นที่นั่น เค้าขอไว้จะครับ เอกสารการทำงานของเราคณะกรรมการนี้ถ้าเป็นเอกสารการทำงานนั้นยังไม่เปิดเผย

แล้วกรุณาอ่านนำไปเปิดเผยกับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดข้างนอกจนกว่าเราจะอนุมัติให้ว่าเป็นเอกสารเปิดเผย
 ได้แล้ว เพราะฉะนั้นมันเป็นตัวเพียงแนวคิดของคณะทำงานซึ่งทำงานเท่านั้น เพราะฉะนั้นขอให้โปรด
 รักษา ผมว่าเป็นแนวทางที่ดี เพราะฉะนั้นในเรื่องนี้ผมคิดว่าไม่มีทางหลีกเลี่ยงครับ มันคงต้องเดินกัน
 ต่อไป ตอนที่ห้องแล้วคณะครับผมต้องไปแทนท่านประธานในการรับประทานอาหารกลางวันกับท่านประธาน
 สภาร่างรัฐธรรมนูญ เรื่องศาลปกครองเราก็เอาไว้แต่ครั้งนี้ใหม่ครับ แล้วท่านคณะจะแถลงเรื่อง ป.ป.ป.
 Impeachment อะไรกันแล้วแต่ท่าน แต่เรื่องศาลปกครองเราไม่อยากจะแถลงเพราะว่าเราจะเข้าไป
 ในสถานการณ์ของกรรมการของท่านรองประธานคนที่ ๒ คือท่านชานี่ท่านมาแล้ว แล้วก็เรื่องของ
 คณะรัฐมนตรีซึ่งด้วยเราไม่อยากจะเข้าไปยุ่ง ฉะนั้นขอนัดประชุมวันพฤหัสบดี

ศาสตราจารย์บรรจง ศรีวิชัย : ท่านประธานครับ ฟุ้งนี้ผมไม่ทราบว่าจะสภาร่าง
 จะมีใหม่ แต่ที่นี้ผมไม่ทราบว่าวาระจะถึงบ้างหรือเปล่า เพราะเท่าที่อยู่ในเอกสารของกรรมาธิการยกร่างฯ
 แล้วก็ดูกันถึงเรื่องจำนวนกรรมาธิการจะชดเชยแค่ไหนเอง เพราะถ้าเช่นนั้นมันอาจจะใช้เวลาครั้งเข้า
 เท่านั้นเอง ถ้าเป็นเช่นนั้นจะเอาครั้งบ้างที่จะประชุมสภาฯ เพราะเหตุว่ากรอบนี้เราจะต้องเสร็จ
 ภายในวันที่ ๑๕ เพื่อจะเสนอเข้าสภาฯ ให้ทันวันจันทร์และวันอังคารหน้า ไม่อย่างนั้นจะไม่ทันครับ

ศาสตราจารย์เชิชน ศรีวิชัย : แทนที่จะเป็นครั้งบ้างสมมติว่าตอนเช้าหลุดตอนไหนเราขอ
 ต่อไปเลย หรือตอนบ่ายถ้าหากว่าไม่เกิน ๓ โมงเย็น

ประธาน : ไม่ได้ครับท่านอาจารย์ครับ เพราะว่าเข้าท่านประธานท่านออกจดหมาย
 เชิญแล้ว ๙ โมงครึ่งเราต้องมาประชุมสภาฯ เอาอย่างนี้ได้ใหม่ครับผมขอไว้จะเข้าหรือบ้างก็ได้
 ขอให้ท่านกรรมาธิการยกร่างทุกท่านพร้อมที่จะมีการประชุมถ้าเพื่อจะประชุม ๑๐ โมงก็ ๑๐ โมง
 หรือบ่ายโมงครึ่ง หรือบ่าย ๓ โมงก็แล้วแต่ ผมจะขออำนาจที่จะติดต่อขอเชิญท่านผู้สภาพการของ
 สภาฯ สภาใหญ่เสียก่อนนะครับ ผมต้องขอปิดประชุมครับ

เลิกประชุมเวลา ๑๓.๐๐ นาฬิกา

ผู้ตรวจงานการประชุม
 ศูนย์ข่าวและพิมพ์คดี.